

Egyéni hangú, érett költő szól letisztult bölcsességgel – ágyat, bölcsőt, házat a végponthoz mérve – az élet három nagy igézetéről: szerelemről, álomról és halálról. Apor – rejtett szójátékkal – megírta *A por énekét*. Virtuóz rímeléssel, strófaszekeresséssel alkot hangulati és akusztikai remeket, költői öndefiníciót: "Voltam csillagok darabja / tartó törvény törpe rabja..."

A *víz éneke* és az *Óda egy vízcsepphez* mutatja, mennyire rokonítható Apor Elemér látásmódja Assisi Szent Ferenc *Naphimnuszának* szemléletével, tematikusan pedig Mécs László *A vízcsepp éneke* című versével.

Élő, eleven költészet ez. Fő motívumai: *szél, víz, virág, csend*. A *szél* különös motívikus funkciót tölt be, ismétlődésével összefüggéseket tudatosít egy-egy versen és az egész életművön belül is, közvetlen kompozíciót meghatározó jelentőségű.

Vétót emel azok ellen, akik a közönségességet és műveletlenséget a naturalizmussal azonosítják. Nyelvünk, évezredeink gyönyörű termését, fuldokló szép szavait akarja kimenteni "a kor szennyos hullámaiból". Már homlokát "fehér haj töviskoronája vérezi át", kezéből "lassan kihullnak / az élet ajándékai", de az életet a fausti pillanatok ünnepének látja, amelyekért "meg kellene állítani az időt". *Őszi énekében* "gyűlik a fűtben a méz" és "gyűlik a csontban a mész", a hulló falevelekre pedig máglyahalál vár. Tudja: "szép erőnk már meg nem éled... ifjúságunk szerteszéledt", de hangjait egy tűnő élet romjain úgy őrzi, mint ótoronyban tört harangot. Végzetét talál egy fűszál élén: reményt, hogy "csudasok csoda vár még, / csupa kincs, noha kisdéd ajándék." A jóság és tisztaság eszménye élteti. Számára a természet szakrális szintér, ahol "Ezer és ezer élet bontja ki magát" és "a lélek gyermeki ámulatával" ejt csodálatba. Szerinte itt született "a legnagyobb: az emberi szó" is. A csend a mindenség mindenütt jelenlévő olaja, amelyben zajtalanul haladnak: "Nap, Hold és Csillagok". Az emberiség történelmét kötetzáró versében (*Perazit hegyéről*) ordasok és bárányok harcának látja, és hallja mindvégig a "Gyilkos testvér botja zuhanását"; záró szavainak tanúsága szerint: "És odutta vala nékik / az fegyvert / minek neve / bunkó".

A *Mindenütt téged kerestelek* költője összegező számvetést végez, szelíd műzsák kedveltje, a szónak, a zenének és képi látásnak mestere. Lélektisztán zengő versei mélyen megélt emberi sorsról magas esztétikai hitellel vallanak.

CS. VARGA ISTVÁN

A BÜKK CSAVARGÓ ÚTJAIN

*A Bükk csavargó útjain csavargunk
és elheverünk, hol int a Heregrét.*

*Köddé vált mögöttünk a város
és felszimatolunk
az ünnepi csendbe.*

*Jóság és tisztaság
seperte itt a fűvet,
olyan alattunk, mint
gyermeki bölcsők
puha gyalcsa.*

*Átmos bennünket az illat
az erdők mély lélekezete*

*emberek bántását, sebeinket
görgetik égi szappangomolyok.*

*Vékony szalonnát tűzünk
bicska hegyére*

*vastag örömmel,
tücsöknek, bogárnak bemutatkozunk
teleszedjük napfénnel
tenyerünket.*

*S ha megtérünk este szobánkba
és egymásra nézünk
beszédünk széljárta szó
csókunk madárlátta csók.*

APOR ELEMÉR

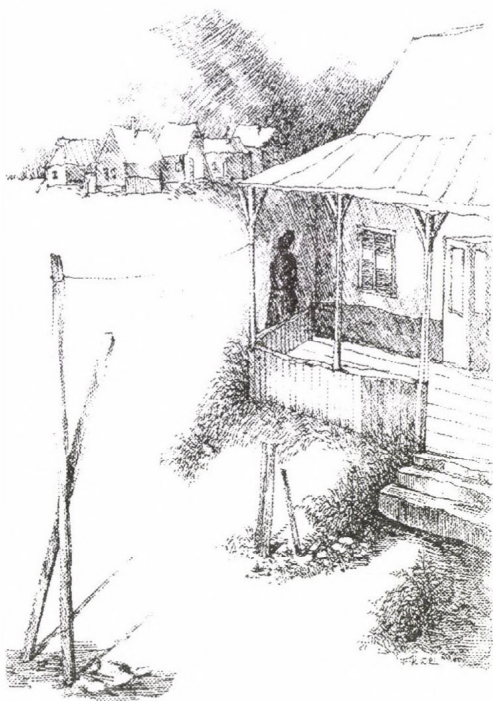
Anyám tegnap valamit elfelejtett
s ma reggel egy fehér csészét elejtett.
Valami bágyadtság fogta le a kezét, -
a csésze már hullt és tört szerteszét.

S mintha pontos példa volna, épp
kilenc darabra tört a szép cserép
mintha azt akarná mutatni vele:
kilenc gyerekre tört az élete.

Olyan bús ez és olyan furcsa, lám
kilenc darab és mind egy porcellán
és mégsem egy és mégsem ugyanaz,
az Isten tudja, hogyan, mért van az.

Ó, persze, persze, hiszen nagy öröm
ha valamennyi néha összejön;
megforr a csésze széttört oldala
s benne a multak tűnő itala.

De szerte válik valahány darab,
szegény anyókám egyedül marad.
Elnéz, tűnődik mélyen, szótlanul
s a tört cserépre csendes könnye hull.

VERS, PRÓZA

Az Új Hevesi Napló szeretettel köszönti a 92 éves egri költőt születésnapja alkalmából

Apor Elemér

A lázadó értelemhez

Elővers a Hangok Könyvéhez

Légy velem
örökké lázadó
értelem

Kutass
ismeretlen felé
mutass

Ki kutat
találhat csak
új utat

Az újat
ismerni
s merni kell.

Aki ép
nem retten
tovalép

A harcot
morogva lesik
mogorva arcok

De ne félj
holtodig
küzdve élj

s tétova koron át
a jövő tesz rád
örök koronát

hadd újuljanak ismét
SZÓlj ha tévedünk utainkon
ints, hogy eddig és ne tovább
LÁbunkat igazítsd vissza a messzi időkbe
Titokként őrzött titka nyílt beszéd.
DOLgunk a földön: tanítani, miként
te cselekedted.
Mert tovább él, díszíti nemzetek sorát
a nép
mely nem tépi el magát gyökerétől.

A MEGÍRHATATLAN

In memoriam Kálnoky László

Amikor az emlékezet homályából
előlépett Homálynoky Szaniszló
s íróját egyre távolabbi
kalandok felé sodorta,
már sejteni lehetett
hogy megkezdődött
a rejtélyes visszaszámlálás
az ismert nulla pontig.
Hangja számunkra alig hallható
néha rövid ütemzavar a szívben
máskor pillanatnyi szédülés
miként holmi vásári sergőn
de bizonyos, hogy megindultak
a fogyó számsor jelzései.
A rejtélyes számláló
még eltakarja őket
az emlékezés játékaival,
hiszen nagyszerű dolog

újra élni, ha erőtlenebbül is
de aranyló homállal.
Azt hinnéd, sikerült megfogózni
a törvény ellenében
pedig az emlékezés egyre több
és mélyebb védő réteget
bont le a tudat szövedékeiről
és immár meztelenül haladunk tovább
Alig vesszük észre hogy pályánk
egy kör görbületében hajlik vissza
az utolsó öntudatlanságig
mely az elsővel azonos
három... kettő... egy
és ott, az utolsó nulla pontnál
történik a legizgalmasabb
amikor az első nulla ponttal egybeforr
és bezárul a kör.
Milyen téma lett volna
számodra is, aki a tudat
legrejtettebb zugait is megkutattad
micsoda téma
de - megírhatatlan.

rémképeivel viaskodva is volt ereje a testi kinok présében
 fuldokolva is volt ereje hogy ne hátráljon menise ami még
 menhető amikor recsege meglazulnak a világ eresztékei
 elszabadulnak a leláncolt gonosz erők és szertefutnak
 meglapulnak dohos odvaikban a tűz fölkelet őrei mert félnek
 ő nem félt már semmitől és csak mulatott a saját gyarlóságán
 de képzelt vétkekre sem remélt földozást senki emberfiától
 hiszen tudta jól segítséget hiba kér mástól úgy sem kaphat
 egyedül kell rátalálnia a célra a sehová se vezető kapura
 és végül is el kell buknia hogy sértetlenül átnyújthassa
 az utána jövőknek az eleven szemet a sugárzó pislá lángot
 ezt óvta és táplálta amíg lehetett amíg volt miből
 két kézzel szórta adományait utoljára vézna testét
 ajánlotta martalékul aztán káprázatként szertefoszlott
 és már nincs sehol a kiáltásunk nem jut el fülébe
 kérdezhetünk tőle bármit sirathatjuk vagy dicsérhetjük
 nincs aki válaszolna örökre nemák a föld hideg ajkai
 már csak a remekművek talányos derengő fénye világít
 hevenyészett olcsó gesztusainkra tragikomikus pózainkra
 vagy szemfényvesztő mutatványainkra jobb ha tudod
 régóta futyul a világ a hiúságra a pecsenyéjüket sütogető
 öntelt akarnokokra nincs szüksége már a hazudozásra
 így hát amit megtanultam annyi mint a füst semmit sem ér
 varázsolni a semmiből szárnyas griffet vagy fületlen gombot
 bárki megtanulhat de a csontjainkban sístergő paraszat
 makulátlan delejes örvénylését megőrizni a tudás édeskevése
 anyai a mester üzenete gyötrelmes életének legfőbb tanulsága.

DEÁK LÁSZLÓ

Olyan régen, s utoljára

Féldalt könyökölve hevert, mint holmi antik lakomákon volt szokás és
 élvezte a társalgást, furdótt a szavakban, lett légyen róla szóló dicséret
 vagy gonoszkodó, köznap i intrikálás; szavak tajtékos hullámain lebegett,
 madárcsontú ember, a szemem előli, láttam, nem valami káprázat; mert

a felkönyökre dőlő test sosem az, amint a kalandos tekintet sem, ha hirte-
 len rádirányul, elrebben, s végül megpihen egy ponton, kívül a szobán, a
 városon kívül, valamennyi ismert földön és csillagzaton túl; miközben
 élvezte a társalgást, felkönyökölve ott, lubickolt a szavakban, adomákban
 és partitalan szídmakban, miközben osztzni látszott aggodalmainkban,
 pillantása megtapadt, amott, nem sejtető miféle csodán, mohón itta
 magába, mint ki nem és nem szabadul; így esett bűvöletbe a madárcson-
 tú ember, láttam, színiültig telt bódulattal, már örökre, Kálnoky László.

APOR ELEMÉR

A megírhatatlan

In memoriam Kálnoky László

Amikor az emlékezet homályából
 előlépett Homálynoky Szaniszló
 s íróját egyre távolabbi
 kalandok felé sodorta,
 már sejteni lehetett
 hogy megkezdődött
 a rejtélyes visszaszámítás
 az ismert nulla pontig.
 Hangja számunkra alig hallható
 néha rövid ütemzavar a szívben
 máskor pillanatnyi szédülés
 miként holmi vásári sergőn
 de bizonyos, hogy megindultak
 a fogyó számsor jelzései.
 A rejtélyes számláló
 még el akarja őket
 az emlékezés játékaival,
 hiszen nagyszerű dolog
 újra élni, ha erőltenebbül is
 de aranyló homállyal.
 Azi hinnéd, sikerült megfogózni

a törvény ellenében
 pedig az emlékezés egyre több
 és mélyebb védő réteget
 bont le a tudat szöveteiről
 és immár meztelenül haladunk tovább.
 Alig vesszük észre, hogy pályánk
 egy kör görbületén hajlik vissza
 az utolsó öntudatlanságig
 mely az elsővel azonos
 három... kettő... egy
 és ott, az utolsó nulla ponttal egybeforr
 és bezárul a kör.
 Milyen téma lett volna
 számodra is, aki a tudat
 legrejtettebb zugait is megkutatlad
 micsoda téma
 de – megírhatalan.

RÁBA GYÖRGY

Madarászok

Ahogy elnéztem őket évtizedeken át
 mindegyikük fűr-készte a maga madarát
 korántsem római módra nyenc csemegének
 nem is kalitkába szánt önző mulatsága végett
 talán vizslatták bennük határtalan énjüket
 íme a minden választ fölcsepegető élet-hehelyettek
 talán így eszméltek rá totem-állatukra
 aki testre szabott törvényeiknek a tiuka
 lassan-lassan ezek a révült ámulók
 szemmel hurok-vetők lépvesztőt állítók
 állényegültek csőrüket prédára tartva
 kérgeken kopácsolva torkukat tátogatva
 mintha ma látánám éberen Kálnoky Laci
 kedvére való falatát ör-helyén lesi

gubbaszt kopott széke gallyán türelmes örvös
 légykapó szellemi étke majd csak elébe röpös
 utána kap s máris hízik szemlátomást
 nyelt egy csipet húsos tréfát izes lidércnyomást
 Pilinszkyre pillantok amint föl a magasba tárja
 rigó-gégéjét valami megjósolt ragyogásra
 aztán csetteg már cserreg is csupa iszonyat
 kékkánya súlya roskasztja az ágakat
 s egy másik kép Palika Toldalagi álltában alva
 szürkegém állóvizeit szigonyozza
 zsákmányát elvétí kérdőjellel fagy s megint
 figyel holtágak rendbontó ficákolásait
 hogy hiányoztak hajdani madarászok
 firtatták a teremtett s természeti világot
 a földvonzástól elcsapongni üzőtt vágyatok
 egezen színes tüneményé kulcsjellé váltatok

LATOR LÁSZLÓ

Egy magánzó a Krisztinavárosban

Budapesten a leghosszabb ideig, majdnem harminc évig, a Mészáros utca
 30-ban lakott Kálnoky László. „A hajdan Krisztinavárosnak nevezett
 városnegyedben”, a Naphegy alatt kanyarodó utca házai azon a részen,
 ahol Kálnokyék laktak, vidékiesen villaszertűek voltak. De a fák szegé-
 lyezte útnak csak egy oldala van, és nem messze tőle ott fut a Déli pályá-
 udvarról kivezető sínpár. (Ez a zajos, füstös szomszédság Kálnokyékát az
 Örmezei lakótelepre is elkísérte. A Menyecske utcában, ahová 1977
 januárjában költöztek, a Kelenföldi pályaudvarról kiinduló vonatokat
 láthatták az ablakukból.) A Mészáros utcai ház, ha kívülről nézte az em-
 ber, kényelmes, tágas polgári lakást sejtetett. A nagy, súlyos fapapun át
 visszhangos kapualjba, onnan négyoszögletes, fával, virággal kertesített
 udvarba jutott a látogató. De rendezett, kellemes otthonra lehetett követ-
 kezteni Kálnoky megjelenéséből is. (Ismerősei egyébként azt is tudták,
 hogy apja jómódú városi tisztviselő, majd polgármester volt Egerben, az
 elpestiesedett költő mögé könnyen oda lehetett képzelni az *Időszertűlen*

a Pista, minl pl. Lindbergh az óceán repülő hőse. Kérésünkre elmondja, mit csinált Londonban egy fél éven át.

— Ma egy hete, szombaton reggel indultam el Londonból. Ostende, Köln, Bécs és Budapest érintésével hétfőn délután félhatkor, tehát karácsonyestére érkeztem meg Egerbe.

— Londonban angolul tanultam. Az első két hónap alatt egy boarding house-ban tanultam, de ez oly messze volt London központjától, mint Füzesabony Eger-től. Beköltöztem tehát a «városba» és az Oxford Street-en az úgynevezett regent school-ban tanultam tovább. Közben sétáló órákat is vettem. Így tekintettem meg London látnivalóit. Az eredmény:

megtanultam angolul, dicsekvés nélkül mondom, hogy *nyolcvan százalékra* elsajátítottam az angol nyelvet.

Három angol rekord.

— Közben mindig volt alkalmam az úszásra is. Jártam a városi uszodákba. Tanítottam úszni több fiút és leányt, köztük egy kis festőleányt is, akitől éppen a 21. születésnapomon kaptam nagyon szép képet. Hálája jeléül adta az angol festőleány, hogy megtanítottam úszni.

— Meghívásra vettem részt hat klubversenyen. Ezek során Blackburn-ban bemutatott úsztam, másnap Liverpool-ban megjavítottam a 100 yardos angol rekordot. Londonban a Forest Hillben úsztam azután. Október 3-án az Otter S. S.-ben úsztam. Ez a klub meghívott engem az angol automobil-szövetség motorbiztosítási osztályának az úszóversenyére, ahol a 150 yardos angol rekordot javítottam meg. Másnap egy másik versenyen a 200 yardos angol rekordot javítottam. Itt volt az a nagyon kedves ünnepség, amiről az Egri Népujság is megemlékezett.

Rothermere lordnál

a magyarok nagy barátjánál kétszer voltam. November 5-én lunchon, november 7-én pedig teán. A lord, amikor bemutatott nek, főképen az úszásról intézett hozzám kérdéseket. Nagyon örült olimpiai sikereimnek. Második látogatásom alkalmával nagy alakú fényképével ajándékozott meg a lord. A fénykép alá nagyon kedves dedikáló sorokat írt.

(Sok érdekeset mondott még Barány Pista az angolországi tapasztalatokról. Elbeszéléseit a következő lapszámainkban közöljük.)

A villamos centrálé etikai jelentősége

Irta: Tóth Balázs.

A hevesvármegyei villamos centrálé ügyében az Egri Népujságban megjelent hírlapi cikkek örömmel töltik el minden megyebeli polgár lelkét, mert hiez azok minden sorából a megye gazdasági, ipari és szociális fellendülésének forró szeretete sugárzik szét. Ezek a szép gondolatok vezetnek a vármegyei közvéleményt, mikor a verseny eldöntése ügyében a közhangulat határozottan a Magyar Alföldi Villamosságot Szolgáltató R. T. felé hajlik. Megérdemli a koncepciót. Ily hatalmas iparvállalat felépítésénél nem csupán a gazdasági és szociális szempontokat kell szemügyre vennünk, de át kell tekintenünk azt az etikai súlyt is, amely ily vállalat létesítésekor akár egy egész ország munkásságára döntő befolyást gyakorolhat. Bármily kényelmet, gazdasági és ipari előnyöket is biztosítson az elektrifikálás, öltö méreg lesz az, ha a munkásság nem áll vallás-erkölcsi és hazafias alapokon.

Kilenc éve ismerem a mátravidéki lignitbányászati üzemét. Bár míg az eltelt kilenc év alatt az összes hazai szénbányákban hosszabb-rövidebb ideig mindeütt volt sztrájk, ezen a telepen soha még tizenkét órára sem volt munkabeszüntetés. A meglehetősen szerény viszonyok között megindult üzem a munkások jogos követeléseit mindenkor már jóelőre akkora szociális érzéssel teljesítette, hogy a szociáldemokráciának itt szervezete soha sem volt és remélhetőleg nem is lesz. Szerencsétlenségek, balesetek, vagy halál alkalmával a munkásokat és azok hozzátartozóit azonnal pártfogásába vette a bánya és a munkásbiztosító havi járuléka mellé minden munkás

család segítésére külön is tetemes segélyösszeggel járult hozzá. A munkásság teljesen hazafias és vallás-erkölcsi alapokon áll, amely állapotot felette elősegítette az üzem azon megértő áldozatkészsége, amellyel a munkásság vallás-erkölcsi és kulturális előrehaladását tetemes áldozatkészséggel mozdította elő. A munkásság vallásos életének itt soha sem volt akadály a sőt a vezetőség minden tekintetben iparkodott azt kifogástalanná tenni. Az istenháza fényének emelésére nagyon szép anyagi áldozatokat hozott. Az egyházi és tanügyi vezetőség által rendezett vallás-erkölcsi, hazafias és kulturális előadásokat, ünnepélyeket, színjátékokat nemcsak munkasorrel támogatta, hanem azok anyagi sikere érdekében tetemes anyagi áldozatokat is hozott. A munkáskultúra érdekében kevés helyen folyt odaadóbb és áldozatkészebb munka.

Ha áttekintjük az utóbbi kilenc év történetét, nemcsak büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy hazánkban oly gyors gazdasági, szociális és kulturális fellendülés soha sem volt, mint ezen időszak alatt. Ebben a hatalmas építőmunkában Heves vármegye a zászlóvivők között van. Kiváló egyházi és világi előkelőségeinek magas műveltségében és hatalmas szociális érzékében van ezen örömdetes jelenségnek a gyökere. Adja Isten, hogy a munkások vallás-erkölcsi, kulturális és szociális nevelésében is Heves vármegye legyen a világító fáklya.

Január 28-án este rendezik az Americana Agraria korporációja sikeresnek ígérkező családi estjét a Katolikus Kör összes termeiben.

A Korona szálló
üzembehelyezése már
március közepén
megtörténik.

Eger, december 27.

Megírtuk, hogy a Korona szálló berendezéséhez szükséges összeget a városi tanács százötvenezer pengőben állapította meg. A költségtervezet keretén belül már meg is történtek a megrendelések és a berendezést a budapesti cégek március elején szállítják le Egerbe. Haas Fülöp és Horváth Miksa szőnyegipar R.-T., villamos égőstek: Kissling Rudolf és Fiai, ágyneműek: Friedmayer Mózes.

A Korona szálló bérbeadására vonatkozó pályázatokat január első napjaiban írja ki a képviselőtestület.

Anyámék.

Bús, dohos éjben,
Bús szobamélyben
Két öreg ül.

És perceg a szű a szobában
És perceg a szű a szívükben:
Két bezárult, halott virágban.

Májusi árnyak hiába járnak:
Ők ketten már szűette szívvel
Egy utolsó, fekete kocsira várnak.

Ülnek. Fáradtak messzi csatában,
Mellükre botlik szürke fejük
És perceg a szű a szobában.

Apor Elemér.

Előadás az Orsolya-zárdában. A kat. népszövetség vasárnap délután 4 órakor az Orsolyák zárdái iskolájában ismeretterjesztő előadást tart, mely alkalommal a népszövetségi tagsági illetmények is kiosztatnak. Előadó Matuszka Mihály kanonok-plebános. Ez az előadás főképen a Károly-felsővárosi és a Szalákba lakó tagoknak szól.

Az első európai
automobil melynek ára **csökkent** eddigi
felülmulthatatlan kivaló tulajdonságai pedig
növekedtek
Modern, tartós, felszerelése tökéletes.
MERCEDES-BENZ AUTOMOBIL R.-T.
Budapest, IV. Váci-ucca 24 szám.
Telefon: Aut. 870-16 és Aut. 870-51.
Körzetképviselő: FRIED-FÉLE GÉPGYÁR MISKOLC.

A természetes Igmándi keserűvíz

gyomor és béltisztító hatása páratlan.

Az Igmándit ne tévessze össze másfajta keserűvízzel! Kapható mindenütt kis és nagy üvegben. Schmidthauer kútállalat Komárom.

hadjárat: Szigetvár, Győr, Gyula elfogla-

ejmán (Szolimán) halála

Miklós szigetvári kirohanása

éségi vád Dobóval szemben, bezárják a po-
várbörtönbe

Zsigmond halála

ry István erdélyi fejedelem

István szabadulása

István halála Szerednyén

f magyar király

i Bálint hadnagy Egerben szolgál

fia, Ferenc Dunán-inneni főkapitány

i Bálint és Dobó Krisztina, János nevű
ekének születése

ry Zsigmond erdélyi fejedelem

i Bálint halála, ugyanebben az évben hal

obó Krisztina

örök kézre kerül, vereség Mezőkeresztes-

ry András erdélyi fejedelem

ay István erdélyi fejedelem

l Balassa János, Dobó István unokája

obó Ferenc halála, vele kihal a nemzetség

lezése szerint

APOR ELEMÉR

(1907. március 19 – 2000. január 8.)

Apor Elemér (dr. Kapor Elemér) költő, író, szerkesztő, 1907. március 19-én született Rimaszombatban, *Tompa Mihály, Blaha Lujza, Ferenczy István, Győry Dezső* szülővárosában, abban az évben, amikor Egerben közadakozásból szobrot emeltek Dobó Istvánnak és a hős várvédőknek.

Iskoláit Egerben végezte: a ciszterci gimnáziumban érettségizett, az egri érseki jogakadémián tanult. Szegeden szerzett jogi doktorátust. A testvérműzsák szolgálatában nagy sikerrel vett részt az amatőr színjátszásban. Az országos hírű Egri Dalkör szólistájaként is jelentős sikereket ért el. Ő készítette Egerről az első hangos mozgófilmet. Az *Eger* című újság felelős szerkesztőjeként az egri, Heves megyei értelmiség egyik fő reprezentánsa volt a két háború között.

Súlyos csapást jelentett számára, hogy a II. világháború végén SAS behívóval vonultatták be katonának, fogságba került. Betegen tért haza, itthon pedig koholt vádak alapján letartóztatták, börtönbüntetést kellett elszenvednie. Többek között az egri várban is raboskodott, ahol pribék fegyőrök a rabok – köztük az egri segédpüspök, *Kriston Endre* – kezébe merték a forró levest, amikor a hosszú éheztetés miatt enni kértek. Szabadulása után *Apor Elemér* megbélyegzett, kirekesztett, végül megtűrt emberként élt Egerben. Publikációs lehetőségei megszakadtak, hosszú időre kirekesztették a helyi irodalmi életből is.

A lapszerkesztő *Apor Elemér* érdemei között említhetjük, hogy elsőként közölte *Kálnoky László* verseit és műfordításait, hívta fel tehetségére a figyelmet az Eger című lapban. *Apor* költészetének igazi felfedezője, költői rehabilitálója az általa felfedezett, Budapestre távozott költőtárs, *Kálnoky László* volt. 1982-ben *Kálnoky* mélységes hálával ajánlotta *Adósság* című versét az irodalmi életből kiszorult első mesterének: „*Sosem család-*

tam benned, aki annyira jó és türelmes / voltál, akinek csak az én szememmel látható keze nyoma / ma is ott van első kötetem számos darabján." Ettől számítható Apor Elemér lassú és csendes visszatérése a kortárs irodalmi életbe.

1988-ban jelent meg Apor *Mindenütt téged kerestelek* című válogatott verskötetete és a *Kisváros a felhők fölött* című, Eger múltjáról szóló írásaiból válogatott gyűjtemény. 1992-ben *Feje fölött a pallos árnyéka* címen adta közre Dobó Istvánról szóló regényes életrajzát. *Pont a semmi falán* című, összegyűjtött verseinek kötete 1996-ban, *A csoda avagy a hangok története* című, a magyar nyelvről szóló lírai tanulmánya pedig 1997-ben látott napvilágot.

Apor Elemért 1991-ben Eger Város Önkormányzata díszpolgárrá választotta, 1992-ben pedig a Parlamentben *A Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével* tüntették ki. Emlékezetes ünnepség keretében köszöntöttük a költőt 1996-ban, a *Pont a semmi falán* című válogatott verskötetének megjelenésekor, és 1997 márciusában, a 90. születésnapja alkalmából a Bródy Sándor Könyvtár olvasótermében. Megható volt, amikor Rimaszombatból, *Sebő Valéria* gimnáziumi igazgatónő vezetésével egy küldöttség köszöntötte a szülőváros nevében a költőt, elegánsan, igazi elokvenciával, remek laudációval.

Sok kedves emléket őrzök róla, közülük két felejthetetlen mozzanatot idézek fel: amikor – épp a születésnapjára köszöntő kapcsán – kocsival a Bródy Sándor könyvtár elé érkeztünk, tekintve az autó ablakán, Elemér bácsi meglátta, hogy több elegánsan öltözött, szép, ősz hajú hölgy várja őt. A jubiláns költő úgy pattant ki a kocsiból, mint egy bonviván, hogy csókkal, öleléssel köszöntse őket. Az ünnepség végén pedig karját nyújtotta két szép könyvtáros hölgynek, akikkel együtt karon fogva lépdelt lefelé az épület tágas lépcsőjén. Egyszerre csak hátrafordult s így szólt hozzám: „*Idenézz, Pistám, egy kicsit még el is hagyom magam, hadd vigyenek!*” A méltán megérdemelt köszöntések, ünneplések során is megmutatkozott lelki intelligen-

...ra jó és türelmes / voltál, akinek csak az
...keze nyoma / ma is ott van első kötetem
...ól számítható Apor Elemér lassú és cse-
...árs irodalmi életbe.

...eg Apor Mindenütt téged kerestelek című
...és a Kisváros a felhők fölött című, Eger
...ól válogatott gyűjtemény. 1992-ben Feje
... címen adta közre Dobó Istvánról szóló
...nt a semmi falán című, összegyűjtött ver-
...a, A csoda avagy a hangok története című,
...ló lírai tanulmánya pedig 1997-ben látott

...1-ben Eger Város Önkormányzata dísz-
...992-ben pedig a Parlamentben A Magyar
...demkeresztjével tüntették ki. Emlékeze-
...n köszöntöttük a költőt 1996-ban, a Pont
...álogatott verskötetének megjelenésekor,
...a 90. születésnapja alkalmából a Bródy
...ótermében. Megható volt, amikor Rima-
...ria gimnáziumi igazgatónő vezetésével
...tötte a szülőváros nevében a költőt, ele-
...iával, remek laudációval.

...et őrzök róla, közülük két felejtetetlen
...: amikor – épp a születésnapjára köszöntő
...ródy Sándor könyvtár elé érkeztünk, ki-
...n, Elemér bácsi meglátta, hogy több ele-
...ősz hajú hölgy várja őt. A jubiláns költő
...ól, mint egy bonviván, hogy csókkal, öle-
...Az ünnepség végén pedig karját nyújtot-
...hölgynek, akikkel együtt karon fogva lép-
...gas lépcsőjén. Egyszerre csak hátrafor-
...n: „Idenéz, Pistám, egy kicsit még el is
...vigenek!” A méltán megérdemelt kö-
...során is megmutatkozott lelki intelligen-

ciája, szelíd embersége, az emberekre és mindenségre sugárzó szeretete.

Élete utolsó időszakában Apor Elemér szociális otthonba került, ahol a nővérek, gondozók figyelme, szeretete övezte. Igaz, hatodmagával lakott egy szobában, olyan emberekkel együtt, akikről ő maga mondta: „*Elfekvőbe való beteg emberek*”. Itt látogatta meg őt Pomogáts Béla, a Magyar Írószövetség akkori elnöke és Ködöböcz Gábor, az egri Kálnoky László Egyesület elnöke; a vezetőség tagjai közül pedig Jámbor Ildikó, Gonda Zsigmond és Cseh Károly. Bár a szociális otthonban gondos szeretet vette körül Apor Elemért, Eger díszpolgáraként mégis eléggé elhagyatottan, magára utaltan élte életének utolsó hónapjait. Örömet jelentett számára az is, hogy a gyorsan emésztő feledés ellenpontjaként Murawski Magdolna, az Új Hevesi Napló főszerkesztője szinte minden lapszámban közölt Apor Elemértől verset vagy publicisztikai írást, vagy megjelent könyveiből egy-egy részletet. Apor Elemér az egyetlen szerző volt, akinek az Új Hevesi Napló honoráriumot is fizetett, anyagi támogatást is nyújtott.

A költő 92. születésnapját, 1999. március 19-én az idősek Petőfi utcai szociális otthonában látványos körülmények között ünnepeltük meg. Sorjázta a köszöntők, jókívánságok... dr. Ringelhann Györgytől, dr. Löffler Erzsébettől stb; Cseh Károly Apor Elemének ajánlott két versét is felolvasta. Az ünnepségről összefoglalót készített és sugárzott az egri kábeltévé...

A költő munkásságának elismertetéséért sokat tett Kovács Béla, a Heves Megyei Levéltár igazgatója, F. Molnár Gabriella és Dobó Katalin is.

Apor Elemér 2000. január 8-án éjjel távozott az élők sorából. Gyászjelentésén az egyik kései versének néhány sora olvasható: „...permutatóra kötözve / permutatón megkötözve / ... Uram, irgalmazz nekünk / Uram, irgalmazz nekem.” A költő, író, újságíró, szerkesztő Apor Elemért, Eger díszpolgárát a város saját halottjának tekintette. Temetésére január 17-én került sor a Hat-

vani temetőben, a római katolikus egyház szertartása szerint. A gyászszertartást *dr. Antalóczi Lajos* c. kanonok, pápai prelátus végezte. Búcsúbeszédet mondott *dr. Löffler Erzsébet*, az Egri Városi Önkormányzat Kulturális Bizottságának elnöke, *Cs. Varga István* irodalomtörténész a Magyar Írószövetség nevében, *Cseh Károly* költő pedig az Észak-Magyarországi Írócsoport nevében búcsúzott. A gyászolók körében jelen voltak Eger vezetői, az egri ciszterci gimnázium cserkészcsapatának tagjai pedig meghajtott zászlóval álltak cserkészcsapatuk egykori alapítójának ravatalánál.

Tudjuk, a jeles, emlékezetre méltó elődök és kortársak emléket méltón őrizve, tisztelve, az utódok is tiszteletre méltóvá válhatnak. Az egri *Kálnoky László Egyesület* tervei között szerepel, hogy *Apor Elemér* Jankovics utca 21-es számú lakóházát emléktáblával jelölje meg. Az egri Gárdonyi Géza ciszterci gimnáziumban pedig kettős emléktábla felállításával szeretnénk a két költőbarát, a *Kálnoky László Egyesület* örökös tiszteletbeli elnökének, *Apor Elemér*nek és a kiváló költő és műfordító, *Kálnoky László*nak a tiszteletre méltó emlékét megörökíteni.

Dobó István regényes életrajza:

Feje fölött a pallos árnyéka

Külön fejezet illeti meg a Dobó-kultusz szépirodalmában *Apor Elemér* könyvét, Dobó Istvánról szóló regényes életrajzát: *Feje fölött a pallos árnyéka*.

Ha csak vázlatosan, következésképpen hiányosan áttekintjük az egri tradíciók között élre került Dobó-kultusz történetét, néhány fontos mozzanatát feltétlenül meg kell említenünk. Köztudott, hogy az 1552-es diadalmas egri várvédelem kapitánya külföldön is elismert, idehaza pedig kiválasztott hős lett.

Tinódi pár hónappal a győzelem után foglalta versbe az egri dicsőséget. Művét *Zsámboki János*, a jeles humanista – Ferdinánd király megbízatásából – latinra fordította, és ezzel a török felett aratott egri győzelem hírért Európa-szerte ismertté tette.

Helyismeret

APOR ELEMÉR

FEJE FÖLÖTT A PALLOS ÁRNYÉKA

DOBÓ ISTVÁN REGÉNYES ÉLETRAJZA

GONDA KÖNYVKIADÓ

ANYÁMÉK

APÁMRÓL

Apám körül már egyre nő a csend.
Pár hangos neszre felfigyel még,
mi átremög, mint régi emlék
a szíven, hogyha minden elpihent.

Kopott szakálla mellényére foly,
elüldögél a dívány szegletén
hunyorog, mintha bántaná a fény
és tétovázó, zavart és komoly.

Nem tudja pontosan, mi van
csupán találgat, csak sejt és gyanít
a multkor mondtam neki valamit
és azt felelte: nem értem, fiam.

A dolgok egyre távolabb kerülnek,
messzibb a szó, mint hajdanában
s a tompa esti félhomályban
az árnyak árnyékokra dülnek.

Pillája nyugszik... lassan elpihent.
Pár hangos neszre felfigyel még
alig zavarja régi emlék...
apám körül már egyre nő a csend.

A senkik páholyában

Itt a senkik páholyában
sok az ember, hej, de sok:
itt, a senkik páholyában
ülnek csak az okosok.

Lenn a vak, poros porondon
vad tusákat játszanak,
akik égő, értük élő
honfiaknak látszanak.

Villog a vér, repül a kóc
pofon csattan, döng a hát, -
mi csak nézzük, unott dühvel,
mint bolondok cirkuszát.

Kinek mi jár, itt tudják csak,
ki köztünk él, érti meg:
innen nézve nincs kalapja
és ruhája senkinek.

Átal-látunk és lehántunk
gőgös bundát, cingulust,
letépjük a gyöngye selymet
és a csontig le a húst,

ott a csontnál látszik meg, hogy
ki gerince a kemény
ott válik el, ki az ember,
ki a hitvány, ki legény.

Nem hiszünk már a jeleknek,
mert hazudnak a jelek,
a gonoszok kitanulták
és mögöttük rejlenek.

Hitet akarsz látni bennünk?
Bontsd ki hát a homlokod,
bontsd ki akkor melled is, hol
a szíved kell hordanod.

Mi szemünkben, mi szívünkben
csak az lehet nagy, aki
megtanulta meztelenül

A VONATOK ÉNEKE

József Attilára gondolva

Robogó robogó
robogó vonatok
idezeng lobogó
dobogó dalotok

Belül izzik a tűz
és gyógyzni tanít
így ront, aki hisz
aki visz valamit

Futnál e vadon
szabadon de a sín
megköt, lenyűgöz
lekötöz ez a kín

Odaint lila táj,
lila tájban a völgy
odalátszik a csúcs
meg a csúcson a tölgy

Jó volna letérni
ledéren oda
de utad bemutat
a vak égbe tova.

Odatérdel a rét
meg a réti virág
odaér a levél
a levéllel az ág

Ha borúl, botorúl
veti rád a szívét
szirmát levelét
kereked veri szét

Hív távoli vágy,
mint lány kegyelem
de tart ez a zord
ez a mord fegyelem.

Az útat acélon
a célba talál
ott nyitja ki, szét
elédbe a lét
kapuját a halál.

ÓDA EGY VÍZCSEPPHEZ

Hideg s meleg szerelméből
született valóság
áramló levegők gyermeke
Dicsőség neked vízcsepp

Átlátszó testedben
mennyi törvény remeg
olvadottan
mikor még csepp se vagy
te harmat, felszálló,
pára és permet, lehulló
te, virágot, világot itató

A víz éneke

A víz suhog, a víz susog
mint régi régi ciprusok
mint régi ciprusok alatt
halottan suttogó ajak

A suttogása lágy beszéd
eszedbe véssed szép neszt
Hallgass reá, mint mond neked,
ha ráfigyelsz, hát értheted:

Így szól hozzád, habján amint
a tűnő fény játéka int.
s míg mást mutat kinek — kinek
az Idő titkát őrzi meg.

— Az arcod most a vízbe mész
egy pillanat s a vízbe vész
mert bár te látod, hogy marad
sodrával mégis elragad.

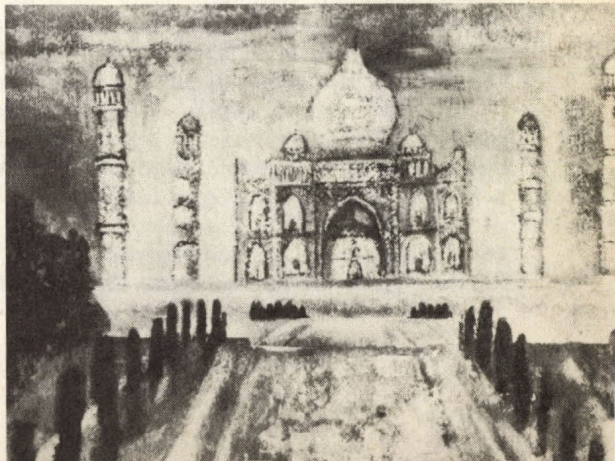
Vonásaid nem őrzi itt
csupán a fény, mi tükrözik
csak látszat ez, hogy látszik az
mögötte mozdul az igaz. —

A rövid vers dicsérete

Ne indulj hosszú útra vers,
mint hazát kereső
lassú madár.
Légy gyors, mint a nyíl
amint a szívben
rezegve megáll.

Szabadtéri színpad

Taj Mahal

VERS, PRÓZA

Apex Elemer

Az éjszaki szél – a tavasz felel

Az éj süket harang
és benne sír a tér
feltámad, aki meghalt
és meghal aki él

A túlvilági fákról
a köd csendben csepeg
jaj, minden halni tér
valaki mentse meg

Jaj, minden halni tér
és elindul veled
elindul fű, virág
ragadja lelkedet

A hervadók sora
halványan ellebeg
halványan tűnik el
akár a fellegek

A fellegek felett
fakul, vakul az ég
a szív vadul riad
lehet szeretni még?

A felleg ellebeg
de egyszer visszajő
hol árva testedet
borítja tér, idő

Párája, fénye hull
emberre földre szét
benned is megújul
fellélegzik a lét

Az éjben nesz fakad
a neszben gyöngé mez
szín, illat gyűl a mélyben
s majd szirmokat fedez

ŐSZI ÉNEK, EGYEDÜL

A háztetői kürtön,
borongó, méla kürtön
ősz fújdogál a szél.

Útján sok égi bogznak
sötét varjak lobognak
s az este árnya kél.

Hiába úznek vágyak
oly hűvös most az ágyad,
de talán nyugtot adsz.

A szíved bújja altat,
fordulj be hát a falnak
és aztán nincs tovább.

BALLADA EGY KIRÁLYRÓL

Szájában foszló, furcsa íz,
feje aranyja megmerül,
viszi a királyt a víz.

Lomhán tovább, tovább suhan,
az arcán fagyott nevetés,
mert lelke nincs, csak teste van.

Ős örvények árnyéka leng,
a víz forog és énekel
halálos búsán odalent.

A parton fent emléke jár,
ha álmok kósza mákja hull,
volt és csókolt itt egy király.

És felsír láncán egy fogoly,
könnyére lassan könny pereg,
fehér kezében összefoly.

Ős örvények árnyéka leng,
a víz forog és énekel
halálos búsán odalent.

Nem fogta kéz, nem hívta hang
– a messzi víz így énekel –
és gyöngye volt és elzuhant.

Ős örvények árnyéka leng,
a víz forog és énekel
halálos búsán odalent.

Barázdát nyit felé a hab,
gyühé, elől, mindenfelől
hullák ekéi szántanak.

És elmerül, víz fölveti,
véres nyomán hullám pirul,
és görgeti, csak görgeti...

Ős örvények árnyéka leng,
a víz inal és énekel
halálos búsán odalent.

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Boldog apám jegenyéi

Édesapám sírja mellett
két jegenye énekelget

Ott vigyáznak nyárba, télben
egy ölelés közelségben

Bogazó tő, szomjas gyökér
halott apám szívéig ér.

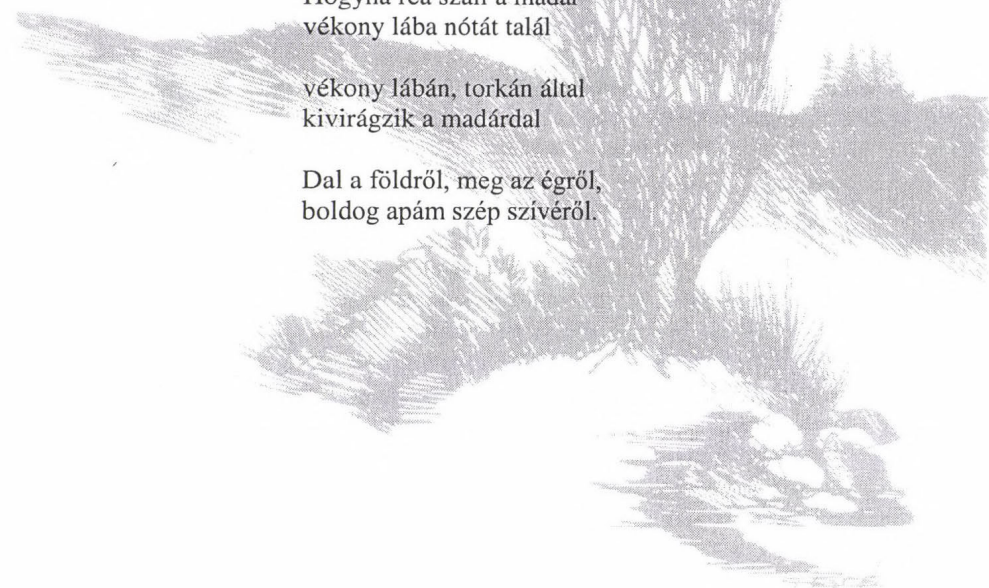
Onnan mennek föl a nedvek
piros nedvek, régi kedvek

föl a fának sudarába,
sudara gyöngye ágába.

Hogyha reá száll a madár
vékony lába nótát talál

vékony lábán, torkán által
kivirágzik a madárdal

Dal a földről, meg az égről,
boldog apám szép szívéből.

Alattuk ballag egy parasztleány,
néhány társának csöndben mondja,
hogy férjhez megyen és gyereke lesz.

BOROSTÁS NAGY ISTVÁN

Lefeküdt a földre,
nézelődött egyet,
lehúzta a csizmát,
hogy nyújtózzék egyet.

Megoldta az ingét,
a karját szétlökte,
szép, zsíros kalapját
a képire bökte.

A tücsök bemászott
gatyájába is tán, –
így pihent csendesen
borostás Nagy István.

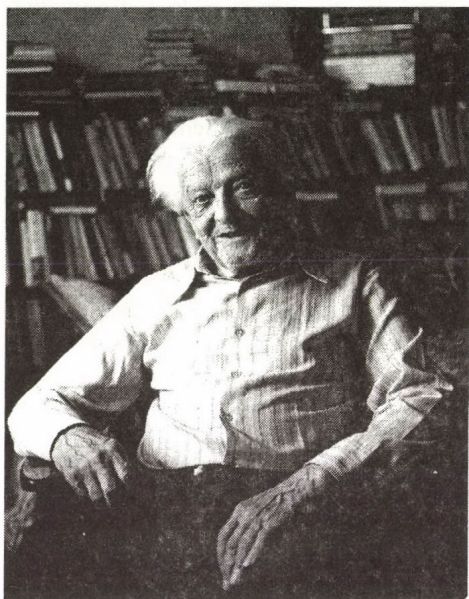
KIS NÓTA

Bogár megyen útra,
el is fárad rajta,
ki s kinőtt a fű a földből
pihenjél meg rajta.

Madár megyen útra,
el is fárad rajta,
ki s kinőtt az ág a földből,
pihenjél meg rajta.

Cs. Varga István

Búcsú Apor Elemértől

Apor Elemér (dr. Kapor Elemér) költő, író, szerkesztő neve az egri kulturális élet, klasszikus műveltség legszebb szinonimája. Éppen ezért *dignum et iustum est* – méltó és igazságos, hogy róla szólva az angyalok nyelvén és anyanyelvünkön idézzem az Írás szavait: „*En arché én ho logosz, kaj ho logosz én prosz ton Theon, kaj Theosz én ho logosz...*” – *In principio erat Verbum...*” – „Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige.”

Apor Elemér évjárat szerint a századunk harmadik költőnemzedékének egri képviselője. 1907. március 19-én született Rimaszombatban, Tompa Mihály, Ferenczy István, Blaha Lujza, Győry Dezső szülővárosában, abban az évben, amikor Egerben közadakozásból szobrot emeltek Dobó Istvánnak. Két évvel volt fiatalabb József Attilánál, és

kettővel idősebb Radnóti Miklósnál, egyidős volt Dsida Jenővel. Első mestere volt az ezüstkor nemzedékéhez csatlakozó Kálnoky Lászlónak (1912).

A Kapor-család kilencedik gyerekeként látta meg a napvilágot. Édesapja köztisztviselő volt, igazságszerető „római jellem”. Rimaszombatból családjuk rövid időre Makóra költözött, majd pedig véglegesen Egerben telepedetek le. Gyerekkorától, szellemi ébredésétől életének színtere, fizikai és lelki létezésének meghatározó „selyemgubó”-városa: Eger.

A líceumi elemi iskolába írták be. Kisdiákként csodálkozott rá a „hófehér monumentalitásra, az óriási termek és folyosók boltozataira, s a közöttük élő és parancsoló csendre.” Életre szóló élménye fűződik az egri székesegyházhoz. Ötéves volt, amikor édesanyja elvitte a Nagytemplomba. Az áhítatos csendben váratlanul megszólalt az orgona fortissimója. Az orgonajáték szépsége a szakrális, vizuálisan fenséges térben könnyekre fakasztotta.

Emlékezetében sokszor megcsillant az a kis aranypénz is, amelyet az akkor négy osztályból álló elemi iskola elvégzésekor kapott jutalomként, de azt a tízkoronás aranyat is elvitte a háború. Az egri ciszterci gimnáziumba járt.

Az első osztályba még a Maklári úti 1-es számú háztól indult. Lakóházuk ma is fellelhető: első fele a Szarvas térre, másik fele a Maklári útra néz. A Szarvas laktanyában a

Állj meg egy percre óriásom
és add ide egyik lovad
hadd ültetem a hátára fel
a legnagyobbik gondomat.

Így ültünk egyszer lóra fel
boldog és szabad gyerekek,
a lábunk néha vízbe csúszott
és mindegyikünk nevetett,

nevetve, félve markolásztuk
az állat síkos szőreit
és megszeppenve meglapultunk,
ha a sötét bozótba vitt,

eredj el most a bánatommal,
hadd vetem egy felhőre fel,
hátára jó nagyot csapok,
hogy ússzék messze messze el,

milyen kicsiny lett, hogy fogódzik
már elnyeli az égi tér,
nézem, nézem és kacagok
ahogy a torkomon kifér.

BÚVÖLŐ

Fű, fű, üde fű, ruganyos
dűlj, dűlj ide dűlj aranyos
jőjj, jőjj, kicsi lány, ez a szép
sok már, ide már a beszéd
csók kell, ide csók, szerelem,

dűlj, dűlj ide dűlj le velem
tedd, tedd, dobogó szívemért
tedd, tedd, szeretőd mire kért
add, add, remegő szívedet
édes, gyönyörű öledet.

VIGASZTALÓ EGY FŰSZÁL HEGYÉRŐL

Ne búsulj, ez a kék, ez az ég itt,
ne keressed a múltat, a régít

ami múlt, ami régi, az ében
koszorúkkal jár, feketében

szakadékokon át, hol a kalló
emlékek közt már korhad a palló

Kirabolt? Pedig meg se pihent itt,
sose bánd, vigye mind, amit elvitt.

Ne búsulj, csudasok csoda vár még,
csupa kincs, noha kisdéd ajándék.

Idenézz, idenézz, ez a fűszál,
libegő sugaras pihe rászáll,

de reá bogozódik az ég is,
ráállhatunk még te is, én is.

Álmodunk? Hiszen el sem aludhatunk
csodaként alig hajlik alattunk

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Három kakasszó hajnalban, Jeruzsálemben

Hajnalt derengett a bibliai ég
és Péter állt az oszlop tövében.
Nézte az elment Krisztus lábnyomát.

Kukurikú
valaki elárultatott.

Valaki elárultatott,
mert olyan közel ég a rőzsetűz
és olyan messziek a csillagok.

Kukurikú
valaki elárultatott,
valakik mindig elárultatnak

kukurikú...

Ez csak a világ

Ha kinyitom a szemem, ez csak a világ.
Ha behunyom, ez a végtelen.
Szétfeszíti a szobám falát
és benne minden, ami képtelen.
Nincsen határa semminek,
nem leszek semmi és semmi se voltam. –
milyen jó lenne örökre
húnyt szemmel, holtan.

VERS, PRÓZA

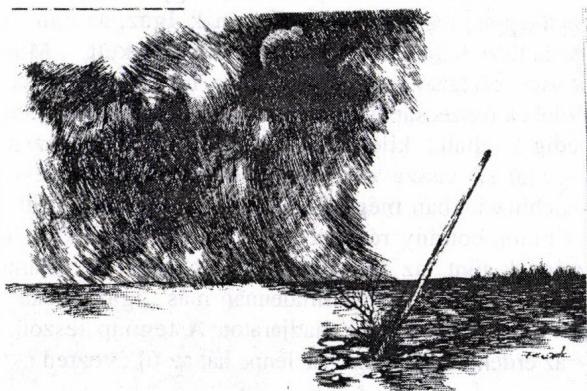
Apor Elemér

Februárvégi köd

Egy ifjú halad át a ködön,
a ködből szárnyai nőnek,
velük int, mosolyogva köszön
a tűnő téli időnek
Hova lépjen e híg vízen át
a mélybe vessen-e horgot?
Közelében nincs semmi szilárd,
a térben inognak a tornyok.

Ház-sorokat a pára emel
a gőz fanyar szaga bódít,
köd lehel és lebbenti ma fel
a zord tonnák millióit.
Ám neki mindegy már ez a köd
s hogy a térnek tornyai dülnek
tovalép s a szemöldjé fölött
a tavasz kék álmai ülnek

Hang izzott fel előtte elébb,
opál búrában a fémszál
madár szólt, hogy a télből elég,
a köd fölött puha fény száll,
s már fut a városból tova, túl
felhőkbe botlik a lába,
kűnn, a mezőn nevetve borúl
az első szál ibolyára

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Ősz

Ősz
zümmögő napsütés
gyúlik a fűrtben a méz
ideje jár vidám szüretnek

Ősz
halovány napsütés
gyúlik a csontban a mész
készülj már, téged is leszednek

Utcaseprő

Levél, meg levél
Por, meg por
 morogta az utcaseprő
Összesöpörte mind
és lángot gyújtott alá
s én éreztem hátamon
a seprő vesszejét
és ereimben a máglyahalált.

Fecskesírató

Reggel hiába kerestelek
hová lettetek immár?
Nincs sehol felvillanó
ellobbanó árnya
szárnyaitoknak.
Letöröltétek a játék
és a szenvedély
vad rajzait

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Felhős novemberi ének

Száll a holdra őszi pára
lengi pára, mint a fátyol
messze úszik langy uszálya
fenn a fényen átvilágol.
Őszi ködben őszi csengés
oly fáradtnak hallom hangod,
halk sóhaj és bús esengés,
így szólnak hervadt harangok.

Hű szemedben hűvös árnyék
szép erőnk már meg nem éled,
hűtelen és fúrge nyájként
Ifjúságunk szerteszéledt
ó bozótban, régi réten
hol arany fű szára hajlik
át az őszi messzeségen
csak a csengettyűje hallik

Járunk itt, az őszi tájon,
könny fakad föl, mint a forrás
felhőt, holdat kérded fájón:
hová viszen e bolyongás?
Nem felelnek, én se, ők sem,
ne is kérdezd oly esengve,
fogd a kezem jó erősen
s csendbe légy csak, csendbe, csendbe.

Édesanyám számadása

Ím, elindult édesanyám
szép fekete koporsóból,
szellők nyomán, felhők nyomán
föl az úristen elébe
életéről számot adni.

Az orosz karácsony mementója

Irta: Schandl Károly dr.

A karácsony a falun érvényesül legjobban a maga melegségével és bensőségével. A falu ragaszkodik a betlehemi pásztorokhoz és az isteni Kisdédhez, bárki akarja is erőszakkal tőle elszakítani. Most jön a hír Oroszországból, hogy muzsikok, — az orosz földművesek — ép oly vallásossággal készülnek a karácsony ünnepére, mint a cár idejében. A moszkvai diktatura azonban le akart számolni az orosz falu vallásosságával. A bolsevik Antikrisztus elérkezettnek látja az időt, hogy felvegye a nyílt harcot a faluban is Krisztus ellen. Nem azért veszi fel a harcot, mert erősebbnek érzi magát, hanem azért, mert fél a muzsikok egyre erősödő ellenállásától. Nemrég jött a hír, hogy egész serég faluban meggyilkolták a szovjet hivatalnokokat. A termés az egész világon jó volt s Oroszország mégis kénytelen már most millió métermázsra számra vásárolni a gabonát a fenyegető éhínség enyhítésére. Ez is a muzsikok ellenállásából, illetve amerikázásából ered, mert csak annyit termelnek, amennyi saját szükségletükre kell. Oroszország mezőgazdasági területének fele van csak megművelve a szovjetkormány adatai szerint is. Heródes majd kétezer éve minden kisdédet összeszedett, hogy Krisztust kiirtsa. Lenin utódja most az isteni Kisdéd képeit akarja összeszedetni, hogy országában a Krisztust kiirtsa. Ami Heródesnek nem sikerült, biztosan nem sikerül Stalinnak sem. De ha a végeredmény bizonyos is, sok memento van abban a küzdelemben a világ egész földművelő népére, amelyet Oroszországban folytat az Antikrisztus a betlehemi Kisdéd ellen.

Pár napja jelent meg a moszkvai kormány adatai alapján Genfben egy könyv, mely számokkal igazolja, hogy a kommunista gazdasági rend csődöt mondott. A munkások diktatúrája akart lenni s a munkások élnek benne legrosszabbul. A szovjet államban 12 óra a munkaidő, minden munkás köteles túlórázni. Harmadfél millió a munkanélküliek száma az ipari munkások között. Az orosz ipari munkás, akinek keresete van, átlag tizedrészét keresi meg annak, amennyit egy európai munkás keres. Az élet viszont kétszer olyan drága Oroszországban, mint a külföldön. A tisztviselők helyzete természetesen még sulyosabb. Kereskedelemtől és iparról alig lehet beszélni, mert mindent monopolizál a szovjeturalom. Minden erő kiveszett az orosz társadalomból, mely nyomorogva túri a rettenetes diktatúrát. Egy népréteg az, mely nem hódolt be a kényuraknak s ez a falusi nép. A falu népét tekintve veszedelmes ellenségnek, Stalin, aki maga is a muzsikokból származott.

A szocializmus, mely Oroszországban a maga gyakorlati formájában nyilatkozik meg, kezdetben földet ígért a földműveseknek. Pár év után azonban azt a földosztást is visszacsinálta, amit Stolipin, a cár miniszterelnöke, a magántulajdon alapján hajtott végre. Maximálta a földet, amit 1—1 mivelhet. Megkezdte az ellenségeskedést a kulakkal. Ezek a nagygazdák, akiknek 10 holdnál több területük van. Ma ezek a legnagyobb ellenségei a

szovjeturalomnak, a kisgazdatársadalomnak ezek a tagjai, akik azonban igen nagy számban vannak. Ellenük akarta felbujtani a szovjet a törpebirtokosokat és napszámosokat. Törekvése nem vezetett sikerre. Ma már az egész orosz falu látja, hogy életére megy a játék és minden földművesből szovjet rabszolgát akar nak csinálni. Míg a városi munkásból 8000 választ egy képviselőt a kerületi gyűlésbe, addig 20.000 földműves küldhet csak egy képviselőt. A földműves 5—10-szer annyi adót fizet jövedelme után, mint az ipari munkás, vagy a tisztviselő.

Az orosz földműves a gabona árának csak 20 százalékát kapja meg, 30 százalékát a közvetítő kereskedő, 50 százalékát a szovjeté. Az állam kétszeres áron adja neki az ipari cikkeket. Az orosz muzsikok milliói nehezen mozdulnak, de még nehezebben engedelmeskednek. Most, mikor karácsonyuktól is megakarja őket fosztani a szovjet, fellángol a harc az orosz mezőkön és folyik a néma küzdelem, mely talán egy, talán kettő, vagy három éven belül meghozza az orosz tragédia végső felvonását.

Merengés az alkonyuló erdőben

Fekszem a szeptemberi erdő aranyavarjában.
Imádságos csendben, alkonyatban.
Nyugalomban.
Köröttem, fölöttem, millió levélhulla.
A lehullottak már zörgős rozsdásra csavarodtak,
Fönn a fákon még fanyar-sárgák,
Még egy lehellet tartja őket
az Élet-Halál közötti megyén,
de holnap már lehullanak,
lehullanak s egyre sűrűbb lesz
a rozsdásárga bronz-avar.
Szemem lehunyva fekszem köztük
s megvilan bennem valami:
milyen jó lehet levélnek lenni.
Tavasszal kacér zöldbe szökkenni,
kidíszíteni a tar, szürke fákat,
incselkedni bolondos Áprilissal,
csókolózni a Nappal, Széllel,
megbirkózni márciusi viharral,
holdfények ezüstje alatt nőni,
nőni, nőni, erdővé lenni,
beolvadni egy ősz-zenébe
s zúgva menni a Nyár elébe.
Zöld koronává lombosodni,
megfürdeni meleg záporban,
madárzenére táncot járni,
majd szépcsendesen megrögtülni,
megrozsdásodni, megfomnyadni,
s csipő, hideg hajnalokon
holtan hullni az ősz ölbe.
Milyen jó lenne levélnek lenni,
egy Tavaszt, egy Nyarat, egy Őszt megélni,
minek elébe menni negyven-ötven évnél?
fölvenni a szenvedések kopott öltönyét,
végigrobotolni a szürke Élet-utat,
s megöregedve, unottan, búsan,
kifosztva, fásultan dőlni az anyaföldbe...

Fekszem a szeptemberi erdő aranyavarjában.
A fákról hullnak rám a levelek,
s én testvérrüké álmodom magam
egy percre az alkonyuló, ősi erdőben.

Cholnoky Márta.

A felhők.

Szállnak gomolyogva, szállnak messze-messze,
Egyik napnyugatra, másik napkeletre.
Az ég kék szurján hideg büszkén járnak,
Nem hatja meg őket sem öröm, sem bánat,
Meseország minden alakja él bennük,
Titokzatos fények gyúlnak ki megettük,
Mintha ott volna az álmok palotája
Hová álmok járnak, teljesülést várva;
Elsülyedt városok, titokzatos hajó,
Hét pecséttel lezárt, sárkányörzött ajtó.
Mindent megszépítő, csodakék fátyolok,
Amiken a távol gyémánt-pora ragyog...

Szállnak, egyre szállnak, meg soha nem állnak,
A fényt letompítják, növelik az árnyat.

Nagyon messze vannak, a kék égen járnak,
Hej de sokszor mégis a szívünkön szállnak...
Hej de sokszor mégis a lelkünknek fájnak,
A szépséges felhők: a sok dőre vágyak.

Ringelhanné F. Juliska.

HORTOBÁGYI JUHTURÓ

Mindenütt kapható!

Termellő:

Orsz. Magy.

Tejszövetkezeti Központ

Budapest, I., Horváth Miklós-ut 119/121.

**»Akinek van kenyere,
törjön belőle annak,
akinek nincsen.«**

A Dobó István asztaltársaság tíz iparostanulót ruházott fel vasárnap.

Harmenckét esztendő nemes tradícióját folytatta vasárnap az egri Dobó István-asztaltársaság, amikor összegyűlt a Keresztény Iparoskör kitermében, hogy tíz felruházott gyermek örömeinek örüljön. A nagy asztalnál tisztelő fejű iparosok ültek és velük szemben sorakozott föl a tíz iparostanuló, szépenvasalt új barna ruhákban.

Losonczy Sándor, a Dobó asztaltársaság alelnöke nyitotta meg az ünnepet és üdvözölte a megjelent Matuszka Mihály plébánost, Radil Károly ipartestületi elnököt és Grónay Andor ipari iskolai igazgatót.

Matuszka Mihály sz. elismerés szavait mondotta a nemeszivű asztaltársaságnak, a mely evangéliumi célokat vett kisebb céljai közé, és amely minden esztendőben teljesíti a Krisztusi parancsot: »Akinek van kenyere, törjön belőle annak, akinek nincsen.«

Radil Károly megköszönte az iparoság nevében az Asztaltársaság fáradozását és intette a felruházott iparostanulókat, hogy annakidején ők is gyakorolják a jótékony cselekedeteket.

A felruházottak nevében Juhász Magda és Ferenczy Sándor mondott köszönetet, és mikor hálájukról beszélt, fészeken állt a tíz gyerek és a szépenvasalt, új barna ruhák gombjainál csak a szemük volt fényesebb.

Szükségletét mindenkor helybelli iparosnál és kereskedőnél szerezze be!

Gondolat.

Egy tenger van az Isten udvarában.
Kék rajzolású, hatalmas remek.
Belőle titkon, föld-méhen által
Táplálkoznak apró tengerszemek.

Ül mellette az Úr örök időken
Nézegetvén a part kavicsát,
A keze lassan mozdatba réved
S míg elnéz a végtelen vizeken át,
Bele-belevet egy kavicsfigurát.

A tenger nyugodt. Kék mint az ég.
Leviszi lassan az Isten követ
S túlhan, messze, föld-méhen át
Visszhangba tör a végtelen fenék:
Fölbuggyan apró tengerszemekben
Isten követől fogant buborék:
A gondolat.

Apor Elemér.

Mily erős ez a lengeteg élet,
milyen ép, milyen szép, ahogy éled

Csúnyán csodamódra megállva
mosolyogj a kicsinyke világra.

HARAGVÓ KÖSZÖNTŐ A FECSKÉKHEZ

Megjöttetek végre
hetyke csavargók?
Ily későn soha még.
Nagy ravaszok vagytok
tudom én.
Szép kis társaság
tolvajok, plagizátorok.
A trillát koloratur énekesnőink
torkából loptátok
a frakkot meg
karmestereink
lobogó testéről
lestétek el.
Persze ilyen hiányos öltözetben
nem lehet elviselni
teleink zord hidegét.
Csakhogy a télnek vége már errefelé
szél csikland az ijedt kis levelek
rakott szoknyái közt
s a fiatalok újult erővel
csókolóznak úton, útfélen
ti meg valahol délen üdögéltek?
Divatját multa tán
a tavalyi fészek?

nem elég komfortos?
Nem kellének a sárga szájú csipogó fiókák?
Szégyelljétek magatokat!

Jól van, no jól
csakhogyan ilt vagytok
zokon ne vegyétek zokszavaim
szálljatok le szívemre
forrjon forró torkotok éneke
szívemen itt
várnak a víg ereszek
cikázzatok mint a villám
és a szabad gondolat
suhanjatok
a szédület örvényei közt
biztos irammal
röptessetek új rajokat
a habzó kék levegőbe
tanítsatok meg minket
nehezen repülőket
csapongva repülni

Csak vigyázzatok
ki ne ejtsétek szárnyatok alól
a karmesteri pálcát
mikor beintétek
a tavasz első
vidám ütemét.

INDUL A BÜKKI TAVASZ

Még semmi sincs
és sehol

csak a puszta
és meztelen föld
nyujtózik eszméletlenül
szüzessége jó szagával

De hajolj fölébe
és hallani fogod
mélyről és csendesen

a hóvirág harangja
csendül és mondja
jövök már
az ibolya kék szája
borzong és mondja
jövök már
a gyöngyvirág bogyói
duzzadnak és mondják
jövünk már

És megjelenik
az élők nagy mágnese
az óriás mosolyú nap
és mit sem teszen

csak fölkel és jár
és ismét fölkel és jár

és ígéz

s mint kis kecske
nyújtja orrát csecs felé
mint kis borjú
nyúl szimattal
az emlők gazdag rojtjaihoz

úgy jónek sorban elő
hóvirág
ibolya
gyöngyvirág

A BÜKK CSAVARGÓ ÚTJAIN

A Bükk csavargó útjain csavargunk
és elheverünk, hol int a Heregrét.
Köddé vált mögöttünk a város
és felszimatolunk
az ünnepi csendbe.
Jóság és tisztaság
seperte itt a fűvet,
olyan alattunk, mint
gyermeki bölcsők
puha gyolcsa.
Átmos bennünket az illat
az erdők mély lélekzete
emberek bántását, sebeinket
görgetik égi szappangomolyok.
Vékony szalonnát tűzünk
bicska hegyére
vastag örömmel,
tücsöknek, bogárnak bemutatkozunk
teleszedjük napfénnel

„Éltető eszme” (I.)

Németh László Széchenyi-képéről

„A dal szüli énekesét...”, nem az író választ témát, a téma választja íróját. Németh Lászlóban benne élt Széchenyi létszemlélete, sorslátása, mint „halban az iker”. (Széchenyi irodalmi ábrázolásáról Kemény Zsigmondtól, Arany Jánostól, Madáchtól Herczeg Ferencen, Surányi Miklóson át Eörsi Istvánig, Kocsis Istvánig csupán utalhatok.)

Széchenyi sorsa, példája, tragikumai mélyen foglalkoztatták Németh Lászlót.

1935-ben *Hitel* címen tart előadást (Tanú, 1935. 5-6. sz. 223. o.), 1939-ben a *Kelet Népében* a legáltalánosabb magyar címen értekezik Széchenyiről. *Széchenyi és a magyarság című előadását Pécsen tartja meg, a rádió is közvetíti (Szegedi Híd, 1941. 12. sz.). A két utóbbi írást vázlatnak, előképpnek tekint a későbbi Széchenyi-könyvhöz, amely 1942-ben lát napvilágot. Széchenyi drámáját 1946 novemberében írja, és decemberében már meg is jelenik a Válaszban.*

Széchenyi és kora a jelennek kínált párhuzamot, az ismétlődő sorshelyzetekben okulást a kudarcok ellenében. Ezt konstatálja tanulmánykötetének fülcsövegében: „Amit a magyar történelemről az utolsó négy-öt évben írtam, s a következőkben írhatok, ebben a füzetben van.” Tudta: „A nemzetnek ma a történelem a mitológiája” — állapítja meg Németh László.

A Széchenyi-könyv hőse: „két évszázad magyarja keres benne megoldást időtlen idők óta függőben lévő kérdéseinkre.” Németh László életútja a vívódó dráma hőse — a korforduló „sámsóni verméből” Széchenyi szellemi öröksége is segíti kijutni.

Széchenyi a leggazdagabb életű magyarok egyike, aki élni, létezni sem tudott erkölcsi eszmék nélkül. Fényt gyújtott, amely hibáinkra, bajainkra és teendőinkre is rávilágított. Vésébe látó szellem, támadott, bíralt, ajánlásokat tett, de az élveboncolást önmagán is elvégezte. Nemzetének sorsszerű megtestesítője, egyetemesen emberi — túlzásai-ban és hibáiban is — szellemóriás.

Kossuth a magyar Prometheusz, a „legnagyobb magyar”, Kemény Zsigmond a „leghibeibb magyarnak” nevezte. Kánczy Széchenyire írt ódájában így szólítja meg: „Szerelme és buszke díszje nemzetünknek”, akit újítómunkájáért támadnak, aki mindent meg akar ismerni, hogy Európa értékeit magyarrá tehesse...

Széchenyi Berzsenyit „lelki rokonának” érezte, Kölcseyt „lélekébresztő költőnek” nevezte, Vörösmartyval baráti kapcsolatot tartott. (Fiatal korában verseket is írt, drámákat, regényeket tervezett, sőt fordított is.) Lírikusok nemzedéke segítette diadalra vinni eszméit.

Nemzetének létjogosultságát abban látják, amit a magyarság az emberiségnek jelenthet, ha egész létével, fejlődésének lényegével tud Európához, és rajta keresztül a világ fejlődéséhez kapcsolódni. Az egész magyar életet, nemzeti létünket, erkölcsünket, alkotmányunkat, magánjogi és gazdasági rendszerünket akarta újraforgatni, anyagi, kulturális és szociális haladásunkat szeretne volna biztosítani, a nemzetiségekhez, szomszédainkhoz, az egész emberiséghez való viszonyunkat akarta ren-

dezni, hogy elérhessük a legfőbb célt: a magyarsághoz tartozás mindenki számára felemelő tudat legyen, hogy „Magyarország forogjon saját tengelye körül.”

A két korszak közti alapvető hasonlóságot — elismerve az ezernyi eltérést, különbséget — Németh így regisztrálja: „A Hitel, a Józan Esz, a Számítás, a Nyereség olyan félig irodalmi, félig gazdasági szavak voltak az ő szájában, mint a mieinkben, mikor Európa új lelkét a magyar gazdasági életbe akartuk beolvasztani: minőség, kultúra, kert.”

Illyés Gyula Németh Lászlót a XX. század Széchenyijének nevezte. „Széchenyi arisztokrata társaságból született volna egy népiért felelős „új nemességet” szervezni, Németh pedig a Nyugat második nemzedékéből. A Hitel szellemi mozgalmat, eszméit harcolt, a Tanú és a Válasz a népi írói mozgalmat szolgálta. Eszményük a művelt, „ideálnemzet”, amelyben minden magyar jóléthez, műveltséghez juthat. Széchenyi nép- és nemzetfelfogása: „a nép ösztönös lét, a nemzet tudatos élet”. Ki ne rokonítaná a „kiművelt emberfők” gondolatát Németh etikumra épített „minőség-eszméjével”, értelmiségi társadalomképpével. A Kertmagyarországban folytatódik Széchenyi álma, aki az Alföldet szeretne volna Európa gyümölcsöskertjévé látni.

Széchenyi is az etikum és minőség fényénél kereste a magyarság jövőlehetőségeit. Minőség-nemzetet álmodott. Az értékek harcát hirdette, amelyben a jobbik győz: „csak erős, kifejlett nemzeteken keresztül juthat előre az emberiség végső célja, a töké-

letesülés felé.” Azt vallotta, a morális tökéletesség az újraszülé-
tés esélye... Németh életművének meghatározó ismérve, sugárzó központja az etikum és a minőség-gondolat, de fontos szava a vállalkozás is.

Széchenyi öndefiníciója: „Én nem a tagadás, hanem a teremtés embere vagyok.” Az itt és most cselekvés Széchenyi-koncepciója — „Itt alkotni, teremteni kell” — mélyen összecseng Németh felfogásával: „A jelen az embernek drága kincse. Drága, mint a szabad akarat. Legnagyobb erőnk: az erőfeszítés eredményéről mondunk le, ha a jelent odaajándékozzuk a történelem távolánál. Praesens perfectum nem lehet nagy dolgokat csinálni.”

Alkati rokonság fűzi Németh Lászlót Széchenyire: sorslátó, vagyis baj- és veszélylátó képzelete, hipochondriába hajló, végletes érzékenysége stb. De a köztük lévő különbség, eltérés is jelentős, amely korban, társadalmi helyzetben, betöltött szereplehetőségekben is megnyilvánul. Míg Széchenyi eszméiből rendre intézmények, alkotások születtek, Németh ajánlásaiból, felismeréseiből inkább csak könyvek lettek, és virtuálisan hatottak.

Imponált Némethnek Széchenyi etikai sorsvállalása, ahogyan Széchenyi István ifjúkora elnémetesítő folyamatából tudatos vállalással visszafordult a magyarságba, és megtalálta élete célját és feladatait.

(Az anyag II. része szeptember 21-i számunkban jelenik meg.)

Cs. Varga István

Ápolja a Szemle értékes hagyományait

Bemutatkozik a Hevesi Napló

A napokban jelent meg a *Hevesi Napló*, az a megyei irodalmi, közművelődési és szellemi környezetvédelmi folyóirat, amely őrzi, ápolja, gazdagítja és továbbviszi a kellő átgondoltság, mérlegelés nélkül megszüntetett *Hevesi Szemle* hagyományait, értékes örökséget.

Feladata — többek között — a helyi közélet eredményeinek kritikus, tárgyilagos taglálása. Készítői — *Pécsi István* felelős szerkesztő, *dr. Farkas András* társszerkesztő —, illetve munkatársai arra törek-
senek, hogy mindenféle pártérdektől elhatárolva magukat — ki-
zárólag az olvasók javára tevékenykedjenek. *Élve azzal a lehetősé-
gel, hogy nem kell megalkudniuk, felesleges kompromisszumokat
könnöket.*

Ez alkalommal az első számban publikált költeményekből adunk ízelítőt.

Apor Elemér

Intés

a most születő gondolathoz

ki most jelensz meg
a szellem testtelen ívei alatt
légy üdvözölve
szabad gondolat
Ki most léped át
a tudat küszöbét
légy üdvözölve halhatatlan Eszme
légy üdvözölve, de fordulj meg;
fuss és menekülj.
Ha csak egyet lépsz is
ízekre tépnek
tollal, vagy kalapáccsal
egyre megy.
Elmélet lesz belőled
igék igája vár
porszemként könyvtárakat
kell összehordanod
vagy, ami még szörnyűbb
Elvnek kiáltanak ki
a hatalom tébolyultjai
mert az Elv nevében már
őlni is lehet.

Am ne hidd, hogy büntetlen maradsz
téged betűk bitója vár
s az akasztottak élén itt leled
gyalázatos halálotat.
A végtelenség titkát hozd el
de itt csupán a szomszéd titkának
van keletje
nagyak születtél
hogy megváltsd a világot
de világosságodból
mely vízen s kővön áthatol
csak gyertyát akarnak gyújtani
serpenyők vagy ereszek alá
és futhatsz századokon át
új és új alakban
míg égig emelkednek
házak s paloták
vagy rom lesz minden
és pusztaság
nem tudod megváltani magától
az embert.

Ó szegény óriás
miért nem lettél
lélek mély párja: sóhaj
mely elszáll az ajkon
és eloszlik mindenek felett
vagy szóval hang mely
kiszakad kőből, vagy gyönyörben
és elvegyül az erős szél sodra közt
vagy könny, mely kibuggyan
a szemből szabadon
és elhullván patakává lesz
és elnyeli az örökkön
örökké való tenger.
Kérlek fordulj meg és
menekülj.
De várj még. Pillanatra csak.
Mondanom kell valamit
ha egyszer visszatérvén
látni fogod
hogy a rajongók élén
éppen én foglak üdvözölni
kérek ne vess meg
ne mondj ítéletet fölöttem
Nem tehetek másként
reménységre születtem.

Fajszán Irén

Gyógyúr

Kakukkfűvet szedek
arcod redőiből,
szikár kezdről
éveket,
s lelopom szádról
égett csókot.

Magyari Barna

Történelemórák

X. Y.-nak Nagyszalontára

emlékszel
amikor két Kossuth Lajost
találtunk a kukában
(mert Erdélyben már a mi gyerekkorunkban
szemébe dobta a magyar történelmet)
szépen megborotváltuk mindkettőt
s a nap helyettünk
beküldtük őket az órára
aztán gimnazista korunkban
a történelemkönyvekből
már mindig kifolyt

Cseh Károly

Patkány-monológ

Kifinomult ösztönrel érezzük a Láthatatlant. Por sepercig még, de bennünk már vészharangok zúgásává erősödik az elszenesült őspáfrányok susogása. Viszítással élesedő vinnyogásunk nem bányarékek hangja: föld alatti szirénasikoly. A menekülés irányát jelzi futásunk a lámpázó Homlokuszemeknek. Atlantiszról ismerősek már e titánok, kiknek mi vagyunk vakvezetőik lent a vájatos labirintusaiban, ott, ahol a felszíni irtózatot lemosásuk rólunk a fekete hullámok. A támfák tövében szalonnabőrök, kenyérdarabok

virrasztanak: közös lakoma, s olykor áldozati étkek maradványai. Kényszer legyőzte iszony ez csak, sügő őstudatunk; önmaguk mentése löketi élénk a falatokat, s nem az egy sors, holott az esélyünk nagyobb lenne a megmaradásra együtt a sötétben. S hogy félnek e furcsa szövetség kötelékétől! A mélyben mi vagyunk az erősebb mindig, mivel ösztönünk fényesre csiszolódott a veszélyben, s az övék örökre elhomályosult.

(1991. július 19.)

Járom a szőlősorokat, nézegetem a fákat is: a barackot, a szilvát, a diót. Zöldek még, de a lombok rezdülése már fáradt és tűnődő, a barack sárgább, mint nyáron, a körték leveleit már pirosra érelték a csipős, hideg éjszakák. Alattam a falu ködében úszik, olyan, mintha vattacsomót dobott volna egy láthatatlan kéz a házakra. Az út mentén, amely idekanyarodik, színehagyott, fakó virágok gondolkodnak vissza a nyárra. A varjak kiáltása is messzebbre hallatszik a nyirkos időben, rikkantásukban benne van a gyászhangulat a múlt idő fölött, ugyanakkor a közelgő ősz tudomásulvétele is, amely az ösztönnaptárakból kitörölhetetlen. Elkárogják a nyári hejehujjukat, közvetítik a közeli erdők-mezők üzenetét, a szüretre váró szőlőtőkék terhes vajdását.

— Vénasszonyok nyara! — hallom a szomszéd öblös hangját.

Szó sincs róla. A vénasszonyok nyara ugyanis a fáradt, kései ősz nagylelkű ajándéka, afféle visszamosolygás az elmúlt hónapokra, amolyan könnyesen nevető búcsúzás, az október meglepetése. Kellemes nyárutó, szép őszelő ez a szeptemberi ajándék, amely bizony gyakran már derűre borít, olyan, mint a szégyes menyecske, aki idővel kimutatja a foga fehérjét.

Kilenc szőlősorom van, háromszáztizenöt tőke. Itt üldögélek már reggel óta az egyik sor végén a száraz fűcsomón, és valamennyit számba veszem újra és újra, miközben keresem a régi ismerőseimet, akik köszönés nélkül, angolosan távoztak. A sárgarigó már régebben elvitte aranydolgalmát, az ezüstfuru lyát, amellyel kapálás közben ingyen szórakoztatott, a fülemüle sincs itt, nem szól a kakukk, és

Szüret előtt

lenn a töréten sem sétálnak már a peckes járású golyák. A feketerigók, a gerlek, a mihaszna veréb-népség és a seregélyek ugyanakkor fittyet hányanak a világra, nem is gondolnak a szegény vándorokra, akik ösztöneiktől hajtva elrepültek. Kisasszony napja körül búcsúzkodnak már a fecskék is. Hiába! Intelligens, frakos madarak a fecskék. Villanydrótokon, háztetőkön, sürgönypóznákon gyülekeznek, tanakodnak, és elköszönnek a vándorút előtt.

Szemegetem a saszlát, hűnyorogva bámulom a kősa kis felhőket, amelyek jönnek-mennek céltalanul az égen békés magasságokban, valahol arrafelé, ahol a kis vándorok járnak. Mellettem üres faladák, otthoni biztatásra szedek majd belőlük tele néhanyat.

— Legalább a permetezőszer, a kötőzősínor meg a műtrágya árájónne be, ha már a saját munkáját nem is számolja az ember...

Olyan kellemes most még egy ideig tétlenül sütkérezni a napon. Az idő, amely augusztus le-tépett naptrápaíjait tartja a kezében, éjjelente már nem ismer tréfát, és már este meg hajnalban összegombolja magán az ember a kabátot. Ilyenkor déltájban mintha mondaná valaki onnan fentről:

— Napozzatok, melegedjétek, emberek!

A nyárutó szépasszonyt utánno-z, aki fölött telik az idő, és aki-nek a szeme alatt először parányi szarkalábak jelennek meg, később arcának bársonya is eltűnik, krémmel kell kozmetikázni a bőrt, hogy emlékeztessen a fiatal időkre.

— Becsapom a világot! — gondolja, és letagadja az éveket, pedig ő tudja a legjobban, hogy a hervadó rózsából sohasem lesz már bimbó.

— Mennyit adnak a szőlőért? — döbben a szomszédom bari-tonja a hátam mögött, felriaszt csendes pihenéséből. Helyet mutat nekik magam mellett a fűcsomón, és egy jó ideig még adós maradok a válasszal.

— Tíz-tizenöt forintot beszél-nek kilójáért...

Hegyeset seccint maga elé, vo-nogatja a vállát, és a gondolko-dó, de kevés szavú emberek tu-lajdonsága szerint válaszol:

— Az nem sok!
— Csak legyen, aki megveszi, de a vevő is egyre kevesebb.

— A piac lefőlözi a hasznát! A csemegét a kereskedő kétszer any-nyiraért adja, amennyiért veszi. A negyvenforintos óbort is százhu-szért árulják...

Berzenkedek én is önmagam-

mal a szomszéd kérlelhetetlen igazságában, de semmi kedvem nincs közgazdasági vitába bo-nyolódni, hiszen a kereskedő is megfizeti forgalma után az adót.

— Várjon a sorára! Egyszer fenn a kerék, máskor lenn...

Az én sokat tapasztalt szőlő-szomszédom megráogatja a vál-lát. Látom az arcán, hogy a népi bölcsességet elfogadja ugyan, de érveimet nem, és szavaim igazsá-gában erősen kételkedik.

— A műtrágya is megfizethe-tetlen!

Félszkelődik a szomszédom, már majdnem leszorít a fűről, tu-lajdonképpen unom is hallgatni a keserveit, amelyek igazságához ugyan nem fér semmi kétség.

— A jó bort ezután is el lehet adni!

Gyerek trappol mögöttünk a földuton, már hallom is a mézete-len talpak csattogását a félke-mény talajon. Meztelen lába szá-rát bekente vörös festékkel, mint a filmekben látott indiánok.

— Itt van a pincénél az a sza-kállas ember. Vörösbort kellene neki, száz liter.

— Mennyiért?

Vállát vonogatja a gyerek, lesi a nagyapját, fázósan kapkodja a nadrágjához a talpát.

Elfut a gyerek, alig telik öt perc, hangzik a hegyi táviró, de az én szomszédom eleinte süket-nek tette magát, sőt még komó-tosan rá is gyújt.

— Nem nagyon iparkodik! — adom alá nevetve a szót.

— Miért siessek? Ötvenért nem adom.

Eldobja a félig szívott cigaret-tát, elmenőben megfogja a mo-solygó szőlőfürtjeimet.

Búcsúzik már a nap, amikor végzek a csemegézéssel. Egy-szerre hívós lesz, morcos szél tá-mad, és a távoli tüzek keserny-füstje betakarja a szőlőhegyet...

Szalay István

Tanévkezdéskor is kezdje a vásárlást az egri Centrum Áruházban!

Csak hétfőn: olasz férfi és gyermek sportcipők 40 % árengedménnyel.

MINDEN HÉTÉV

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Isten bárányai

s.j. sütőmester emlékezetére

A sütőház ablakán még
pattogtak a csillagi fények
a levegőben a liszt harmata szállt.
A pék megállt egy pillanatra
fehér gatyában mészköszobor.
Kinyitotta a kemence ajtaját,
hogyan megtekintse, sülnék-e
a hosszú, szőke kenyerek.

A szűk és törpe ég alatt
mit följük vont a boltozat
égő vörösben, mint az afrikai nap
a forró téglák fényitől,
ott voltak mind, bárányként összebújva
lehajtott fejjel, mozdulatlanul,
megtorpanva, itéletsújtotta nyáj,
megannyi áldozat a sors szerint.

Nemrégiben még szélben fényes kalász
kövek közt morzsolt búzaszem
mester kezétől áldott kovász.

A pék hosszan tekintett rájuk
s mert valamikor, gyerekkorában
kicsiny faluja templomában
az oltárnál is tett szolgálatot,
eszébe jutottak a régi igék
s eképpen szólt a kenyerekhez:
Ti vagytok az Isten bárányai
kik elveszitek a világ
legnagyobb bűnét,
az éhséget.

Így szólván elővette a
hosszúnyelű lapátot
hogyan kisedje mind
mert várták már
a hajnali éhezők
mindenütt
az óriási ég alatt.

című köteted fogja át. A dalszerű versformákat kedvelted. Sok verset csak a Te fordításodban olvashatunk. Különösen szeretted a lengyel irodalmat, Herbertet, aki hamleti szívvel állt '56-ban a „Határon”.

Egy életen át tanultál és tanítottál. A hollókarmok és hulló szárnyak ellenére betöltötted a herberti „Pán Cogito küldetését”. Rád érvényes az Írás szava: „akik igazságra tanítottak sokakat, tündököltek, örökkön-örökké, miként a csillagok.” Fogadjon kegyelmébe a Mindenható. Isten veled, Károly Bátyánk!

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Jegenyefák, hollókkal

*Az ezeréves időben a világ
minden táján fegyverben,
rabságban vagy bujdosásban
elveszett magyar milliók
emlékére.*

Jegenyefák nagy menetben
állnak némán, rezzenetlen
lombjuk nélkül, mint a vázak
utat, tájat így vigyáznak

Ám a kelő, messze szélben
hollók szállnak feketében
hová szállnak ág lehajlik
hol kárognak, meszehallik

Úgy megülnek, egy-egy gyászló
fellobogó borzas zászló
súlyos árnyuk borong a fán
lélek borong hangjuk nyomán

Múltat síró, jövőt valló
minden ágon az a holló?
meg se kérdezd, meg se mondják
Nem viszik el szived gondját

Suhog a szél, gally megreccsen
el az ágról holló hessen
eltűnnek a ködös éjben
ott lebegnek a mennyégben

Kinőtt a fű

Avar alól kinőtt a fű,
büszkén tekintve szét,
felszúrta hetykén, mint a tű
zöld, villogó hegyét.
S mi az, amit finom hegyén
oly könnyedén emel?
Egy óriás avarlevél,
a földről hozta fel.

Mint dárda csúcsa fúrta át
ott lengedez felül
meg sem hajlítja szép nyakát,
amelyen súlya ül.
E levél eddig védte őt,
takarva tél fagyát,
de mikor sejtje sejtire nőtt
nyűg lett és szolgaság.

Most láthatod, hogy mily erő
buzdúl lenn, mint a kedv,
amint a sejt sarjadva nő,
feszülni kezd a nedv.
Parányi kis vizecske ez
s a sejtfal hártya csak,
de test már és ébredni kezd,
harc lesz és öntudat.

Takarja, nyomja súly, levél,
azon ő átmegyén,
az élet nagy parancsa él:
mi lenn volt, fenn legyen.
Levéltre írja néked. Ím
a szolgaság kitelt
és úgy hordozza csúcsain,
mint diadalmi jelt.

NÉGY CSERÉP MUSKÁTLI

KI SE TEHET RÓLA

Mázások forgóin
edények kelődnek,
hegyek erdeiben
sok fák nevelődnek.

Egy kézből kelődnek
más a rendjük mégis,
egy szón nevelődnek,
más a soruk mégis.

Kiből szép cserép lesz,
kiből csorba korsó,
kifából bölcső lesz,
kiből meg koporsó.

Kinek kedvire van
az se tehet róla,
kinek bánatjára,
az se tehet róla.

VADLUDAK

Szelíden húznak át az ég alatt,
a lassan párázó tavaszban,
halkuló szavuk az estébe vesz.

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Kiáltsd világgá

Csókolj meg a rügyek bőrét
csókolj meg a csecsemők bőrét
csókolj meg
a fiatal déli szél
útját a levegőben
és kiáltsd világgá
március
mintha senkise hallott
volna róla,
mintha senkise tudná
mert kedved van kiáltani
és torkod is bőven akad.

Ó, hogy szerettelek

A búcsúzás szonettje

Ó, hogy szerettelek, nem is tudod,
mert így szeretni senki sem tudott.
Korábban kelt a szívem, mint a nap,
később pihent el, mint az alkonyat.

Mosdatott hüsen, mint folyók vize,
elomlott szádban, mint gyümölcs íze
nyílt volt és tiszta, mint a szép öröm,
mélyről fakadt fel, mélyről, mint a könny.

De elmentél s én elfelejtelek.
A csend kinő a lépteid felett
miképp a fű az elhagyott uton.

Valahová egyszer mindenki elmegy,
nincsenek halálos, nagy szerelmek
csak egy halálos – a halál. Tudom.

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Kodály

Ezer évnek kellett múltnia
míg eljött e törekeny óriás
hogy szájról szájra gyűjtven dallamot
összeszedje a szent törmeléket
mi szertehullt a dúlt idők alatt.
Dalokra lelt, amikben összeborulnak
a szerelem tündöklő virágai
amikben messze döngenek
világszép táncaink ütemei
lelt dús vigalmat s bús gyász hangjait.
Kilenc évtizedig lobogott a földön
s míg egy népnek adta vissza önmagát
melege átjárt kontinenseket.
Szívére, homlokára rög borult
de szellemét őrzik kottafejek.
Róla emlékezvén, így szólunk hozzá
a zene gyermeki nyelvén:
DObogó szívünket tenyeredbe vetted
s az kinyílt kezében
RÉgi idők televénye őrzi népünk lelkét, benne a
forrás
a dal örök csobogása.
MI elvisszük fiainkat hozzád
züllött muzsikák idején
FÁradt nemzedékeknek add erős italát
hadd újuljanak ismét
SZÓlj ha tévedünk utainkon
ints, hogy eddig és ne tovább
LÁbunkat igazítsd vissza a messzi időkbe
TItokként őrzött titka nyílt beszéd.
DOlgunk a földön: tanítani, miként
te cselekedted.
Mert tovább él, díszíti nemzetek sorát
a nép
mely nem tépi el magát gyökerétől.

s tétova koron át
a jövő tesz rád
örök koronát.

KÖLTŐ, ELŐRE!

Lángokkal szántják által a földet
dühöng a halál idelent
dübörög a romlás odafentről.
Költő, az élre állj, ott a helyed most
ragadj lobogókat
harci daloktól lobogókat
lengesd meg a küzdők arca előtt
öntsd át csontjaikat hevülettel
csóvaként járj, mint a tűz fia.
Jutalmad lészen az örökkévalóság
legendák maradnak lobogó szavaidból
és a dicsőség koszorúzott fóvel emel fel
előre népek eleje
gyujtogatója te, költő.

Én mégsem lobogok, csendesen dalolok mégis
egyszerű, együgyű szelíd énekeket.
Ha gránátok tölcseireiben kínó egy fűszál
arról dalolok
ha perzselt faluk füstjében
megvillan egy galambszárny
arról dalolok
ha kedvesem arcán korom és pernye közt
marad egy csók számára hely

arról dalolok
és ha kínban és verejtékben
kisdéd fogan a szíve alatt
arról dalolok.

Úgy dalolok, azzal a hittel
azzal a mély törvénnyel bennem
ami mészburkot von a tojás lágy élete körül
hogymeg el ne omoljék
és csontot sarjaztat héjul a magnak
vagy felruházza kacsokkal
és libegő szárnyakkal
és tovaúszó pelyhekkal
hogymeg keresse magának
a porszemnyi földet
ahol megél.
Hátha marad valaki
a harcdúlta mezőkön
és gondját viseli majd
hogymeg felnőjön belőle
a boldogság és békesség fája.

A RÖVID VERS DICSÉRETE

Ne indulj hosszú útra vers
mint hazát kereső
lassú madár.
Légy gyors, mint a nyíl
amint a szívben
rezegve megáll.

Bámuljuk tág szembogarakkal
s tág szembogarunk dermedt karikáin át
hullunk fölfelé, túl csillagokon,
szédülten egyre hullunk, hullunk.

LABDAJÁTÉK

Vagy lélekvándorlás

Labda járj, messze szállj
fűrge, pergő, eltekerő
balga játék, bús ajándék
szállj, egyre szállj...

Egy Élet, egy Halál
egy a mástól messze áll
s egyik kézből, kézből másik
másik kézbe, tág tenyérbe
száll a labda, száll.
Nem tudni Melyiktől indul,
már a játék röppen ám.
Nem komoly és nem vidám,
egyszerű csak, semmi több,
mint a csöpp, ha nedve csurran.
Mint a nyíl, ha messze surran,
meg nem értett mozgatókat,
ős erőt visz fűrge fáján
s meghatárolt furcsa pályán
egyre lendül fölfelé,
akaratlan, túrve, híven,
percről percre pontos íven,
így repül. Majd fennre érve
útja innen mélybe ér le.
S mint folyó, ha szerteárad

már a labda kézbe fárad...
Ím a Másik sarka fordul
és a lendülő marokbul
újra indul új futás.
Mind egyforma, egy se más.
Megforogva légi táncon,
végigfut a néma láncon.
... egy Élet ... egy Halál
Nem számít, ha rongyra válik
bőre vékonyul, kóca mállik.
Labda lenni: sorsa ez.
Kósza villám megdobálja
megverheti száz eső
sodorhatja hetyke szél,
egy az út és vár a cél,
tétován, vagy bátorul
Isten tárt ölébe hull.

ÉNEK A SZÁNTÁSBÓL

A szántásból ím szóljon az ének,
mert nemcsak mi vagyunk a szántóvetők.

A föld is megszánt minket,
vörös levelekkel szánt meg minket a föld.

A föld is elvet minket,
múlással vet el minket a föld.

A föld is learat minket,
temetőkkal arat le minket a föld.

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Megkötözve a percmutatón

Szörnyű ez a forgás
ez a forgás ez a forgás
irgalmatlan szédülésbe
szédülésből ájulásba
ájulásból a halálba

Így forog mind kezdetektől
kezdetektől mindörökre
menthetetlen megkötözve
percmutatóra kötözve
percmutatón megkötözve

Megoldódni nincs kegyelem
leszállani nincs kegyelem
Uram, irgalmazz nekünk
Uram, irgalmazz nekem.

A négyökrös vers

*Búcsú egy négyhengeres régi kis
autótól, amelyet az oroszok vittek el*

Faggatom a történelmet
faggatom
hová tette a négyökrös
fogatom
De ő gyorsan kiadja
az utamat
feleletül a tükörre
mutogat.

Nagy kajánul rám vigyorog
a tükör
te magad vagy nem is négy de
hat ökör.
Minek jöttél a világra
költeni
jobb lett volna a pénztárcád
tölteni.

A víz éneke és az Óda egy vízcsepphez mutatja, mennyire rokonítható Apor Elemér látásmódja Assisi Szent Ferenc *Naphimnuszának* szemléletével, tematikusan pedig Mécs László *A vízcsepp éneke* című versével.

Elő, eleven költészet ez. Fő motívumai: *szél, víz, virág, csend*. A szél különös motivikus funkciót tölt be, ismétlődésével összefüggéseket tudatosít egy-egy versen és az egész életművön belül is, közvetlen kompozíciót meghatározó jelentőségűt.

Vétőt emel azok ellen, akik a közönségességet és műveletlenséget a naturalizmussal azonosítják. Nyelvünk, évezredeink gyönyörű természet, fuldokló szép szavait akarja kimenteni „a kor szennyes hullámaiból”. Már homlokát „fehér haj töviskoronája vérezi át”, kezéből „lassan kihullnak / az élet ajándékai”, de az életet a fausti pillanatok ünnepének látja, amelyekért „meg kellene állítani az időt”. *Ószi énekében* „gyúlik a fűtben a méz” és „gyúlik a csontban a mész”, a hulló falevelekre pedig máglyahalál vár. Tudja: „szép erőnk már meg nem éled... ifjúságunk szerteszéledt”, de hangjait egy tűnő élet romjain úgy őrzi, mint óratoronyban tört harangot. Vigasztalót talál egy fűszál élén: reményt, hogy „csudasok csoda vár még, / csupa kincs, noha kisdor ajándék.” A jóság és tisztaság eszménye élteti.

Számára a természet szakrális színtér, ahol „Ezer és ezer élet bontja ki magát” és „a lélek gyermeki ámulatával” ejt csodálatba. Szerinte itt született „a legnagyobb: / az emberi szó” is. A csend a mindenség mindenütt jelenlévő olaja, amelyben zajtalanul haladnak: „Nap, Hold és Csillagok”. Az emberiség történelmét kötetlen versében (*Perazit heggyéről*) ordások és bárányok harcának látja, és hallja mindvégig a „Gyilkos testvér botja zuhanását”; záró szavainak tanúsága szerint. „És odutta vala nekik / az fegyvert / minek neve / bunkó”.

Szerelmes versében metaforikusan a divinációt, az emberi és művészi tökéletességet keresi elérhetetlen eszményként: „fenn és lenn és mindenütt / téged, téged / téged kerestelek / gyötröm és gyönyörűségem / mindenség szívverése / vers.”

A *Mindenütt téged kerestelek* költője összegez számvetést végez, szelíd műzsák kedveltje, a szónak, zenének és képi látásnak mestere. Lélektisztán zengő versei mélyen megélt emberi sorsról, magas esztétikai hitellel vallanak.

CS. VARGA ISTVÁN

Mindenütt téged kerestelek

Most már, hogy hajam
egyre fehérebb,
most tudom csak
hogy mindig téged
tűzben, vízben
madarak röptében
fák remegésében
szелеk ostorában
szeretők tenyerében
haragvók öklében
lányok félénk csókjai közt
asszonyok boldog ölében
örömben és szomorúságban
részegen és szomjúságban
fenn és lenn és mindenütt
téged, téged
téged kerestelek
gyötröm és gyönyörűségem
mindenség szívverése
vers.

APOR ELEMÉR

Nyugalom van
s ezredes vén erdők neszei.
Néha, őszi esteken
mikor felindulnak a völgyből a párák
szerelmes szarvasok toporzékolása
ver csillagot koronádra
De ha a szél a tengerek felől fúj
a régi tengerek felől
megborzong tar koponyád
és az égre sírod sötét könnyeid.

PERAZIM HEGYÉRŐL...

Újabb jegyzetek Ésaías könyvének margójára.

Perazim hegyén fölkelte az Úr
mivel látta
egyik galaxisban
tűztől és vértől forró
egy horpadt kis gömb.
Néhány millió nyomorult
kúszott, mászott
a pattogó rakéták közt
míg más milliók az
atombombák tüzeiben égtek.
Közelebb hajolván az Úr
elfintorítá orrát
mivel bűzös az égett emberi hús.
Összeparancsolta angyalait és mondá
szedjétek halomba az emberek fegyvereit
s a garmada hegyébe
ültessétek a világhódítókat
és fegyvergyárosokat.

Mikor pedig mindez megtörtént,
elsújtá villámain
és porrá égett a garmada.
Gondolá az Úr:
sikerült elpusztítanom
az emberek gonosz indulatait.
És amint ezt gondolta volna
megjelentek előtte az emberek
meztelen karjaikat nyújtogatván
mintha diszkóban volnának
és kiáltozták:
adj nekünk fegyvert!
Az Úr pedig haragra gerjedt:
mi az istennyilának kell az néktek
Ők pedig mondák:
attól félünk, hogy megtámadnak minket
Ő pedig megcsóválta ősz fejét
és imígyen szólott
Ismerlek benneteket farkasok,
mindig azért támadtok
mivel féltetek, hogy a bárányok
megtámadnak titeket.
Ám legyen, de jól figyeljetek
amit kaptok, eszetekhez mérten
ez való hozzátok semmi egyéb.
És odutta vala nékik
az fegyvert
minek neve
bunkó.

ójára.

Ringató anyám sírjánál

Aludjál kedvesem
örökké kedvesen
Füvek közt ingatlak
rögekben ringatlak

Szólítlak, szólítlak
szép tövem, ős ágam
tebelőled való
minden gazdagságom.

Izmom izmod közül
csontom a csontodból
lelkemnek épsége
igaz mivoltodból.

Nekem mind Te adtad
fogad a fogamért,
sötét virrasztásid
világos álmomért.

Esendő testemet
haláltól ragadtad
életemnek vizét
méhedből fakadtad

És én mégsem tudtam
semmit adni Neked
haláltól rejteket
életért életet

csak ezt az együgyű
ringató éneket,
aludjál kedvesem
örökké kedvesen.

Visszfény

„ki méltó látni a csodát,
az a csodát magában hordja”
(Babits)

Aki méltó, — magában hordja
a szépet, s az álmélkodást;
tulajdon visszfényt ragyogja,
magától kér feloldozást.

Aki méltatlan, ki e földi
lét törvényének rabja csak,
magában nem tud tündökölni,
s lerogy saját súlya alatt.

De fölkél, ha más terhe nyomja —
— emeli vállát s szárnya nő,
Szerelmét lánggal lobogózza,
s megőrli szívét az idő.

Apor Elemér:

Még most is

Még most is
még így is
hogyan homlokom
fehér haj tövisszörűje
vérezi fel
még így is
hogyan éjszakáim csendjét
nem verik fel
a szerelem bíbor neszei

még így is
hogyan kezemből lassan kihullnak
az élet ajándékai
még így is
hogyan fejem fölött
egyre lejjebb ereszkednek a felhők
még így is
még most is
még kellene állítani
az időt

Szerelmes vers

Most már hogy hajam
egyre fehérebb
most tudom csak
hogyan mindig téged
tűzben vízben
madarak röptében
téged
fák remegésében
szelek ostorában
téged
szeretők tenyerében
haragvók öklében
téged

lányok félénk csókjai közt
asszonyok boldog ölében
téged
örömben és szomorúságban
részegen és szomjúságban
téged
fenn és lenn és mindenütt
téged téged
téged kerestelek
gyötröm és gyönyörűségem
mindenség szívverése
vers

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Tarkő 960 méter

Bükki szimfónia

Megállok olykor
lábad előtt
Bükk óriás homlokú
kopár köve
amint elnézel a völgyek fölött.
Nyugodt vagy és hűvös,
mint méltóságos kőhöz illik.
De, tudom, homlokod mögött
őrzöd az anyag emlékezetét
a rettenetes mozdulatot
amivel tested a tengerből
feldobott.

Tenger volt itt az idők előtt
s te, parti szikla, őrizted hullámaid
játszottál csillámló halakkal
csiklandó najádokkal
s ha jó kedvük volt
nyakadba szórták a tajték
fehér parazsát
csillagot dobtál a habok közé
s elringattad az álmos holdat
vagy, ha úgy esett
tovább fricskázta
az összetört csónakok roncsait
szétzúzott hajósok
fuldokló sikolyát
De a víz megmozdult a tűztől
az fordította sorsát
s egy földrészt emelt fel
mint a morzsát
asszony torkából tör ki
a rettentő kiáltás
mikor gyermeket szül,
mint e táj üvöltött,
míg megszülte önmagát
és arca új formát kapott.
Csikorgott a kő
meggömbültek a sziklák
bömböltek az ormok

de mikor sejtje sejtje nőtt
nyűg lett és szolgaság.

Most láthatod, hogy mily erő
buzdúl lenn, mint a kedv,
amint a sejt sarjadva nő,
feszülni kezd a nedv.
Parányi kis vizecske ez
s a sejtfal hártya csak,
de test már és ébredni kezd,
harc lesz és öntudat.

Takarja, nyomja súly, levél,
azon ő átmegyen,
az élet nagy parancsa él:
mi lenn volt, fenn legyen.
Levélre írja néked: Ím
a szolgaság kitelt
és úgy hordozza csúcsein,
mint diadalmi jelt.

TAVASZI FÜRDÉS

Rohanj, tavasz van
fürödj tavaszban
a víz szaga száll,
már zölddel ízes
a parti fűzes
hol kedvesed áll.

Erősen áll itt,
bontja ruháit

a keble alatt,
a szél oly lenge
mint lányok inge
mit elkap a hab.

Míg neked vetkez
vond a szívedhez,
a bőre vakít,
fürd a fejed be
e sima selyembe,
szívd illatait.

Az éneke ring,
kábulva kering
fölötte az ég,
keresd és leld meg
forrón öleld meg
amíg a tiéd.

VIDÁM SZÓ A FELHŐK FELÉ

Az ég alatt egy óriás lép
felhőket úsztat csendesen,
mint lomha vízben paripákat,
én hanyattfekve csak lesem

Az égi ménes lassan úszik
fodor habon gázolva jár,
körötte néha elcikázik
egy-egy selyemszárnyú madár

GEA VERSEI

TE

Te, te
úgy zeng bennem
ez a szó
te
zeng és énekel
dalol, te,
kibomlik
kinő belőlem,
szépfa, boszorkányfa
csodafa gyökere él
sudara mozdul
levelet lenget a lombja
virágot bújtat a gallya
csupa virág a szemem már
nézlek
csupa virág a kezem már
simogatlak
csupa virág a szám már
csókollak
te bolondom te
gyönyörűm te.

Töprengő barátomhoz

Töprengsz barátom? Jól teszed
ha világ gondját elveszed.
De rajta veszíthetsz még ezen:
ha elveszed, hát több leszen.

Szemben áll ember és világ,
az okos erre mit sem ád.
Vasnál többet arany se ér
s az arany egy vasat se ér,

A gond, ha elszáll: gondolat,
de ha marad, mint gond marad.
Az egész több, mint a fele
röptsd el hát s röpjél vele.

Vers az őszi titokról

A szél füttye már sóhajokká foszlott,
hús hevétől halni tér a rét,
öreg virágok térdepelnek szerte
és mormolják a múlás énekét.

Messze sírás hallik át a légen,
régi, régi titkot hallgatunk:
de fáj, de fáj, hogy meg kell halni,
de jó, de jó, hogy meghalhatunk.

Kis vers, szójátékkal

Hervadtam fákkal
hulltam levelekkel,
megértem.

És most, ha mondják: élet
vagy azt, hogy halál,
megértem.

VERS, PRÓZA

Apor Elemér

Didám szó a felhők felé

Az ég alatt egy óriás lép
felhőket úsztat csendesen,
mint lomha vízben paripákat,
én hanyattfekve csak lesem

Az égi ménes lassan úszik
fodor habon gázolva jár,
körötte néha elcikázik
egy-egy selyemszárnyú madár

Állj meg egy percre óriásom
és add ide egyik lovad
hadd ültetem a hátára fel
a legnagyobb gondomat.

Így ültünk egyszer lóra fel
boldog és szabad gyerekek,
a lábunk néha vízbe csúszott
és mindegyikünk nevetett,

nevetve, félve markolásztuk
az állat síkos szőreit
és megszeppenve meglapultunk,
ha a sötét bozótba vitt,

eredj el most a bánatommal,
hadd vetem egy felhőre fel,
hátára jó nagyot csapok,
hogy ússzék messze messze el,

milyen kicsiny lett, hogy fogózik
már elnyeli az égi tér,
nézem, nézem és kacagok
ahogy a torkomon kifer.

Ének a matyó mezőről

Én nem tudom, ki volt az első
ki nyílt szemű, szép sejtelemmel
parázs hevű, forró selyemmel
felszította a tulipán szivét.
Talán, mert semmi rétje nem volt,
fonállal írt virágos rétet,
bús életére hímes éket,
s ráborította a mezők színét.

Vagy nem tudván titkát betűnek,
magányos asszony annak küldte,
ki summás sorsát messze tűrte:
urának küldte levél helyett?
Én nem tudom, valahogy így volt,
így indult el e dús virágzás,
mint ki tavasszal ifjú fát ráz
és szirmát szórja a föld felett.

Aki elkezdte, régen porlad,
de a szép, mi belőle termett,
mint a fény és dal, egyre terjed,
vágyat és kedvet szinezőn,
felszállt, ím a kövesdi tájról
s mint mesében tündérek kertje,
millió öltésben hullámszik szerte
ez a tündöklő matyó mező.

Ha borúl, botorúl
veti rád a szívét
szirmát levelét
kereked veri szét

Hív távoli vágy,
mint lány kegyelem
de tart ez a zord
ez a mord fegyelem.

Az útat acélon
a célba talál
ott nyitja ki, szét
elédbe a lét
kapuját a halál.

ÓDA EGY VÍZCSEPPHEZ

Hideg s meleg szerelméből
született valóság
áramló levegők gyermeke
Dicsőség neked vízcsepp

Átlátszó testedben
'mennyi törvény remeg
olvadottan
mikor még csepp se vagy
te harmat, felszálló,
pára és permet, lehulló
te, virágot, világot itató

Dicsőség neked vízcsepp
ki idomaidban hordod
a szivárvány
fénytöréseinek szögét,
a káprázat színeit,
amik ragyogni tudnak benned,
a sárgát és lilát
a kéket és a kármint.

Dicsőség neked vízcsepp
Benned él a hópelyhek
könnyű és kemény geometriája
szabályok és alakzatok
vakító rendje,
ki üvegre dermeded
forró őserdők
bujá növényzetét
indákat és pálmák
hajladozását

Dicsőség neked vízcsepp
mocskosan is oldó tisztaság,
benned az ismétlés
roppant ereje
te, sziklák pörölye,
ki a bazaltban kivésed
az Idő gödreit
és végigkergeted a földön
a jégverés ropogó fergetegét.

Dicsőség neked vízcsepp,
büszkeségem vagy most,
mert belőlem születél,
én leheltelek hűvös lapokra,
forró lehellet
láz és lihegés lecsapódása
a hideg közönyben.
Büszkeségem
és szomorúságom vagy,
mert a könnyek törvénye szerint
születél.
Dicsőség neked.

SZÉLBEN

Ki kell állni most a füvek közé, vedd le a köntösöd
selymes és érdes a fű a talpad alatt és bokád
fölött meglengeti harmatos csúcsait a reggeli fuvalom.

Millió csúcson millió gyöngy remeg és csillog
és pereg alá, amint jön, jön a távoli erős sugarakkal
ez a fuvallat, úgy jön, mint mikor fényes szemmel
ránézel arra, akit szeretsz és közeledel hozzá,
csak annyira, hogy tekintetteddel érintsd gyöngye bőrét

úgy jön ez a kis, szép szél, nem is jön, csak áramlik éppen
a fák zöld lélekzetéből, a kövek szürke és acélkék lélekzetéből,

felhők párás lélekzetéből, csak áramlik éppen
és hozza hozzád a tisztára mosott levegőt,
ezt a patyolat levegőt.

ŐSZI ÉNEK, EGYEDÜL

A háztetői kürtön,
borongó, méla kürtön
ősz fújdogál a szél.

Útján sok égi bogznak
sötét varjak lobognak
s az este árnya kél.

Hiába úznek vágyak
oly hűvös most az ágyad,
de talán nyugtot ad.

A szíved búja alatt,
fordulj be hát a falnak
és aztán nincs tovább.

BALLADA EGY KIRÁLYRÓL

Szájában foszló, furcsa íz,
feje aranyja megmerül,
viszi a királyt a víz.

Lomhán tovább, tovább suhan,
az arcán fagyott nevetés,
mert lelke nincs, csak teste van.

Ős örvények árnyéka leng,
a víz forog és énekel
halálos búsán odalent.